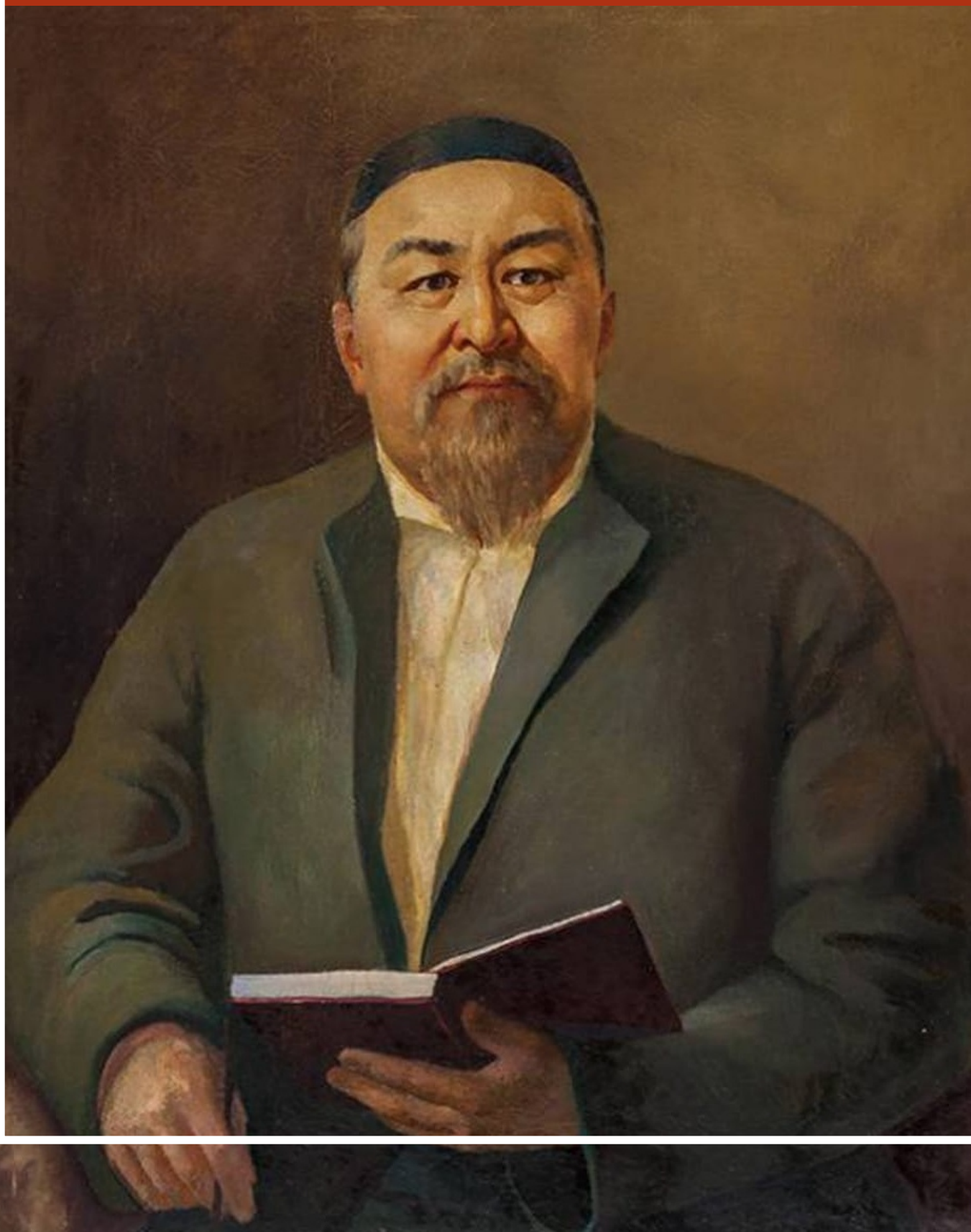

Республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық-танымдық, қоғамдық-ақпараттық журнал

АБАЙ

ШІЛДЕ-2025

ТАҒЫЛЫМЫ №7(25)

«АБАЙ ТАҒЫЛЫМЫ»

Республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық-танымдық,
қоғамдық-ақпараттық журнал

2023 жылдан бастап шығады.

Шығу жиілігі-айына бір рет.

Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму
министрлігінің мерзімді баспасөз басылымын, ақпарат агенттігін
және желілік басылымды есепке қою туралы №KZ88VPY00079149
куәлігімен тіркелген

БАС РЕДАКТОР:

**Нұрманбекова Раушан
Қабжанқызы**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Еспенбетов А.С.,
профессор, филология
ғылымдарының докторы
Shakarim university

Кәрімов М.К.,
профессор, тарих ғылымдарының
кандидаты
Shakarim university

Кожяхметова Д. О.,
PhD, Shakarim university

Шәкерхан Қ.О.,
PhD, Shakarim university

Султанова Н.К.,
педагогика ғылымдарының
кандидаты, доцент
Alikhan Bokeikhan University

Туленов Б.А.,
Абай облысы білім
басқармасының
басшысы

Аубакирова М.С.,
дизайнер

«АБАЙ ТАҒЫЛЫМЫ»
Республикалық ғылыми-
әдістемелік, педагогикалық-
танымдық, қоғамдық-ақпараттық
журнал. Редакция келіп түскен
материалдар, колжазбалар
қайтарылмайды. Автордың
көзқарасы редакцияның көзқарасы
емес. Басылған материал және
фотолар бойынша жауапкершілік
әр автордың өзінде болады.
Материалдарды журналдың
рұқсатынсыз көшіріп басуға
болмайды.

Журнал мұқабасындағы Абай суреті:
<https://florcvet.ru/abay-nanbaev-biografiya/>

«Абай тағылымы» журналы
«ABAY TAGYLYMY»
2025 жыл

МАЗМҰНЫ

<i>Редактордың алғы сөзі.....</i>	<i>3</i>
<i>Абай Құнанбайұлы</i>	<i>4</i>
<i>«AMANAT» партиясынан ақпараттар.....</i>	<i>5</i>
<i>Омарбекова Айгуль Толеутаевна.....</i>	<i>7</i>
<i>Тугегенова Алия Сериковна.....</i>	<i>11</i>
<i>Зейнуллақызы Гүлмира.....</i>	<i>14</i>
<i>Родионов Сергей Владимирович.....</i>	<i>16</i>
<i>Максутканулы Серикжан.....</i>	<i>20</i>
<i>Жасболатова Маржан Жасболатовна.....</i>	<i>23</i>
<i>Темирбаева Жанна Бекетаевна.....</i>	<i>25</i>
<i>Мануленко Наталья Петровна.....</i>	<i>27</i>
<i>Лагус Виталий Сергеевич.....</i>	<i>30</i>
<i>Бейсенбекова Меруерт Мухтаровна.....</i>	<i>33</i>
<i>Онайбаева Мадина Жанатовна.....</i>	<i>36</i>
<i>Киякпаева Анар Кабдолдиновна.....</i>	<i>38</i>
<i>Яцукова Ольга Борисовна.....</i>	<i>41</i>
<i>Гельцер Анжелика Валерьевна.....</i>	<i>44</i>
<i>Нурмухамбетов Елубай Бекович.....</i>	<i>46</i>
<i>Кайсанова Санияш Наурызбаевна.....</i>	<i>48</i>
<i>Кариполлина Гулбакыт Бакытовна.....</i>	<i>50</i>
<i>Тевс Оксана Васильевна.....</i>	<i>53</i>
<i>Скакова Анара Сайлаубековна.....</i>	<i>55</i>
<i>Әмет Ғалбиат Рүстемұлы.....</i>	<i>57</i>
<i>Абайдың он үшінші қара сөзі.....</i>	<i>59</i>

*Ұстаздық қылған жалықпас,
Үйретуден балаға
Ақырын жүріп, анық бас,
Еңбегің кетпес далаға.
Абай*

Ұлы Абайдың жазу үстелі қасында

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Ел Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың ұсынысымен Семейге тарихи қала мәртебесі берілді. Бұл ұсыныс жалпы халықтың қолдауына ие болды. Бұдан соң Президент тағы бір маңызды шешім жасап, Абай облысын құрды. Семей қаласын облыс орталығы етіп бекітті. Бұл Жаңа Қазақстанның жаңаша әділетті жолының айқын көрінісі еді. Абай даналығы Қазақ елін асқақтатпаса төмендетпейтіні хақ! Ел Президенті соған ерекше мән беріп отыр. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Абай облысы ашылғаннан кейін ең алғаш рет «Ұстаздар күнінде» Семейге арнайы келіп, халықпен кездесу өткізді.

Облыс мәртебесіне ие болған кезде қарапайым халықтың қуанышында шек болмады. Әсіресе, бір кездері бұрынғы Семей облысының ірге тасы қалануына тер төгіп, үлкен еңбек сіңірген ардагер-ақсақалдарымыз тіпті көздеріне жас ала қуанды. Кейіннен, облыс әкімі ақсақалдармен кездесу өткізді, ел ағалары жігерлі басшыға ақ батасын берді. Осы жақсы жаңалықтар халықты қанаттандырды, бәріміз серпіліп қалдық. Біз де Абай облыстық білім басқармасының қолдауымен «Абай тағылымы» журналын шығаруды қолға алдық. «Абай тағылымы» журналы ғылыми-педагогикалық ортаға арналған. Дегенмен, қазіргі таңда тек республиканың бүкіл халқы үлкен де, кіші де журналымызға қызу түрде атсалысуда.

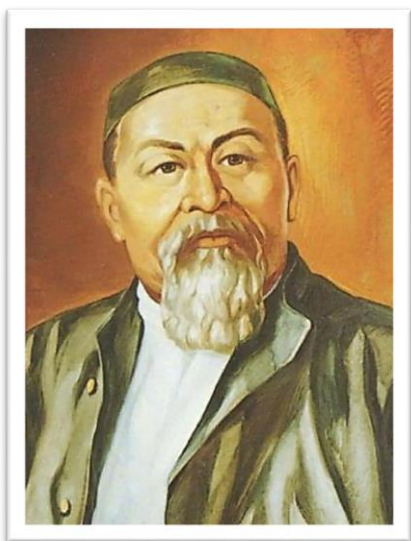
Қазіргі заманда ауылда болсын, қалада болсын, білім нәрін себуші ұстаздар қауымы екені рас. «Артық ғылым кітапта» деп ғұлама Абай айтқандай, журналдың басты мақсаты-жаңалықтың жаршысы болу, білім мен тәрбиенің дәнін егу. «Білім – шамшырақ», біз осы жолды ұстандық. Сол себептен журналға Абайдың «Ұстаздық қылған жалықпас, үйретуден балаға, ақырын жүріп, анық бас, еңбегің кетпес далаға» деген өлең жолдарын эпиграф етіп алдық. «Абай тағылымы» – республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық-танымдық және ел өміріне де арналған қоғамдық-ақпараттық журнал болмақ. Журналға университет, колледж, мектеп мұғалімдерімен қатар, барлық мамандық иелері, жастар мен оқушылар, дана қарияларымыз да атсалыса алады.

Құрметпен, Раушан Нұғманбекова

«Абай тағылымы» журналының Бас редакторы

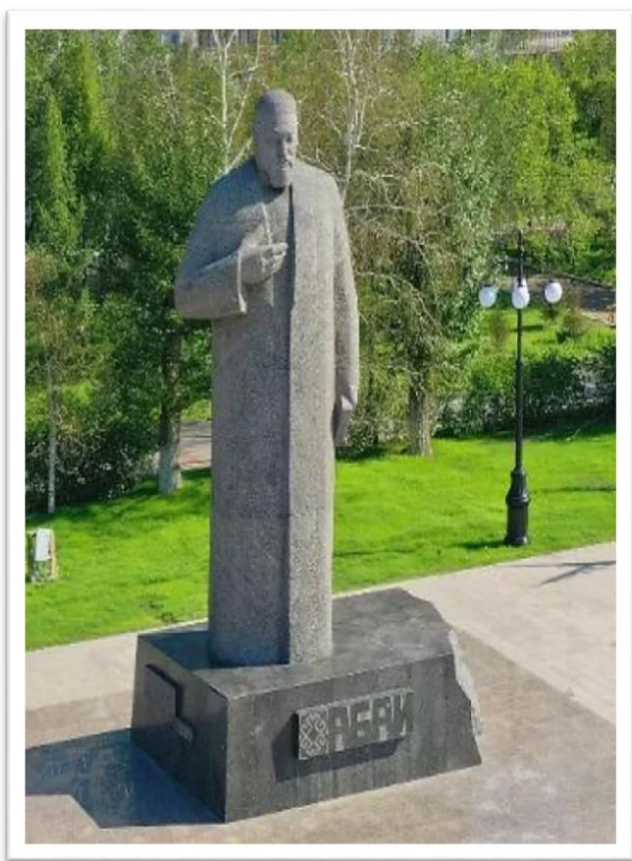
АБАЙ ӨЛЕҢДЕРІН ОҚИ ОТЫРЫҢЫЗДАР...

Жаз

Абай Құнанбайұлы
Жаздықүн шілде болғанда,
Көкорай шалғын, бәйшешек,
Ұзарып өсіп толғанда;
Күркіреп жатқан өзенге,
Көшіп ауыл қонғанда;
Шұрқырап жатқан жылқының
Шалғыннан жоны қылтылдап,
Ат, айғырлар, биелер
Бүйірі шығып, ыңқылдап,
Суда тұрып шыбындап,
Құйрығымен шылпылдап,
Арасында құлын-тай
Айнала шауып бұлтылдап.

Жоғары-төмен үйрек, қаз
Ұшып тұрса сымпылдап.
Қыз-келіншек үй тігер,
Бұрала басып былқылдап,
Ақ білегін сыбанып,
Әзілдесіп сыңқылдап..
Мал ішінен айналып,
Көңілі жақсы жайланып,
Бай да келер ауылға,
Аяңшылы жылпылдап;
Сабадан қымыз құйдырып,
Ортасына қойдырып,
Жасы үлкендер бір бөлек
Кеңесіп, күліп сылқылдап.
Жалшы алдаған жас бала,
Жағалайды шешесін
Ет әпер деп қыңқылдап.
Көлеңке қылып басына,
Кілем төсеп астына,
Салтанатты байлардың
Самаурыны бұрқылдап.
Білімділер сөз айтса,
Бәйгі атындай аңқылдап,
Өзгелер басын изейді,
Әрине деп мақұлдап.

**«АМАНАТ» ПАРТИЯСЫ МЕН АБАЙ ОБЛЫСЫ ПОЛИЦИЯ ДЕПАРТАМЕНТІ
«ТАЗА ҚАЗАҚСТАН» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АКЦИЯСЫ АЯСЫНДА БІРЛЕСТІ**

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен жүзеге асып жатқан «Таза Қазақстан» жалпыұлттық жобасы аясында еліміздің барлық аймағында «Таза бейсенбі» атты кең ауқымды экологиялық акция тұрақты түрде өткізіліп келеді.

Абай облысында да «Таза Қазақстан» республикалық экологиялық акциясы аясында белсенді жұмыстар жалғасуда. Солардың бірі – экологиялық мәдениетті арттыру және санитарлық нормаларды бұзудың алдын алу мақсатында «АМАНАТ» партиясының Абай облыстық филиалы мен Абай облыстық полиция департаменті бірлесіп өткізген «Таза Қазақстан» жалпыұлттық жобасы шеңберіндегі арнайы рейд. Іс-шараға партия филиалының төрағасы Айдар Садырбаев пен облыстық полиция департаменті Жергілікті полиция қызметі басқармасы басшысының орынбасары Бауыржан Садақбаев қатысып, облыс әкімі Берік Уәлидің тапсырмасын жеткізді.

- Ең алдымен сананы тазартуға мән бергеніміз жөн,-деді өз сөзінде партия филиалының төрағасы Айдар Садырбаев,-тәртіпке бағынған құл болмайды, деген сөзді ұмытпау керек. Табиғат тазалығы, көше, аула тазалығы-бұл қоғамның денсаулығына тікелей әсер етеді.

Рейдке қатысушылар бірнеше топқа бөлініп, Қарағайлы, Затон, Юность, Жоламан, Водный және Шығыс кенттерін аралап, аумақтардың санитарлық жағдайын бақылаудан өткізді. Айдар Садырбаев қаладағы «Сергек» бейнебақылау жүйесінің жұмысымен де танысты.

Акция шеңберінде мәслихат депутаттарының, полицияның қоғамдық көмекшілері мен партия белсенділерінің қатысуымен рейдтер мен түсіндіру кездесулері өткізілді. Іс-шара

барысында қатысушылар тұрмыстық қалдықтарды рұқсатсыз төгуге жол бермеу және абаттандыру ережелерін сақтау қажеттігін ерекше атап өтті. Құқық қорғау органдары мен «Аманат» партиясы өкілдерінің бірлескен жұмысы — қоршаған ортаны қорғау жолында мемлекет, партия мен азаматтық қоғам арасындағы сындарлы әріптестіктің жарқын үлгісі.

Полицияның мәліметінше, жыл басынан бері санитарлық талаптарды бұзғаны және қоғамдық орындарды ластағаны үшін 4 мыңнан астам семейлік әкімшілік жауапкершілікке тартылған. Тексеру барысында бірқатар кенттерде тазалық мәселесінің әлі де өзекті күйде екені анықталды. Аулалар мен көшелерде бейберекет тасталған қоқыс үйінділері кездесуде. Жергілікті учаскелік инспекторлар тұрғындарға ескерту жасап, 10 күн ішінде жағдай түзелмесе, қайта тексеру жүргізілетінін ескертті. Бұл рейд қаладағы санитарлық жағдайға тұрғындар назарын аударып, экологиялық мәдениетті арттыруға бағытталған нақты қадам болды.

Абай облысында су айдындарын тазалауға арналған экологиялық акция өтті

13 шілде — Балықшылар күніне орай, өңірімізде өзендер мен су қоймаларын тазарту мақсатында экологиялық акция ұйымдастырылды. Бұл шара «Таза бейсенбі» бастамасының аясын кеңейтіп, су ресурстарының экологиясын сақтау мен табиғатты қорғауға бағытталды.

Абай облысының бірнеше елді мекенінде өткен акция жергілікті тұрғындарды, партия мүшелерін тазалық пен қоршаған ортаға жанашырлық танытуға үндеді. Бұл игі бастама жұртшылықтың бірлігі мен табиғатқа деген жауапкершілігін көрсетті.

Жарма ауданының Қалбатау ауылында өткен сенбілік барысында орталық алаң мен қоғамдық орындар тазартылып, 35 адам белсенділік танытты. Сонымен қатар, Ортабұлақ ауылында орналасқан табиғи бұлақтың маңын тазалауға 15 адам атсалысты. Екі елді мекенде жалпы 50 адам табиғат тазалығына үлес қосты.

Бесқарағай ауданының Қарабас ауылдық округінде орналасқан Шипалы көлінің жағасында өткен тазалық жұмыстарына 25 адам қатысып, 3,5 гектар аумақ қоқыстан тазартылды. Бұл экологиялық бастамалар табиғатты аялауға үндеп қана қоймай, қоғамның белсенділігін арттыруға да үлкен үлес қосуда.

Абай облысының полицейлері жазғы демалыс лагерінде балалармен қауіпсіздік сабағын өткізді

Жазғы алдын алу шаралары аясында Бородулиха ауданының ювеналдық полиция қызметкерлері лагерьде демалып жатқан балалармен «Қауіпсіз күн» тақырыбында түсіндіру жұмыстарын жүргізді. Шараның негізгі мақсаты – балаларға күнделікті өмірде өзін қауіпсіз ұстаудың қарапайым ережелерін еске салу. Полицейлер қоғамдық орындарда өзін-өзі ұстау мәдениетін, төтенше жағдай кезінде не істеу керектігін және интернетте кіммен, қалай байланыс орнатуға болатынын түсінікті әрі қызықты форматта жеткізді.

Әсіресе интернет қауіпсіздігіне ерекше мән берілді. Құқық қорғаушылар әлеуметтік желілердегі сырт көзге зиянсыз көрінетін хат-хабарлардың астарында қандай қауіп жатуы мүмкін екенін, жалған парақшаны қалай тануға болатынын және интернет-алаяқтардың арбауына түсіп қалмаудың жолдарын егжей-тегжейлі түсіндірді.

Балалар кездесу барысында белсенділік танытып, сұрақ қойып, өз ойларымен бөлісті. Сабақ достық, сенімге негізделген жылы атмосферада өтті. Бұл балалардың өздерін еркін әрі қауіпсіз сезінуіне ықпал етті.

Мұндай шаралар жас буынның қауіп-қатерлерден қорғана білуіне ғана емес, өз әрекеттеріне жауапкершілікпен қарауына, полицияны сенімді көмекші әрі қорғаушы ретінде қабылдауына жол ашады.

фотосурет: Абай облыстық полиция департаменті баспасөз орталығынан

**ГЕОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
ПРИРОДЫ В ФОРМИРОВАНИИ
НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ В
ТВОРЧЕСТВЕ
АБАЯ КУНАНБАЙУЛЫ**

**Омарбекова Айгуль Толеутаевна
преподаватель английского языка
педагог - исследователь
Почетный работник Образования РК
КГКП «Геологоразведочный колледж»
Управления образования области Абай**

Аннотация: Мақала қазақтың ұлы ақыны Абай Құнанбайұлының 180 жылдығына арналған. Оның өмір жолы мен мұрасын "Абай жолы" романын жазған жазушы Мұхтар Әуезов зерттеді. Абай Құнанбайұлы өмір туралы өз ойларын жеткізу үшін табиғи бейнелерді жиі қолданған. Ақын ерекше геологиялық нысан болып табылатын Қоңыр-әулие үңгіріне айырықша назар аударды. Қоңыр әулие үңгірі мен ондағы көл - адам денсаулығына керемет әсер ететін қасиетті орын. Бұл жай ғана орын емес, Абайдың рухани өсуінің, туған жеріне деген сүйіспеншілігінің және табиғат күшіне деген сенімінің символы. Қазақ халқының сөз құдіретінің білгірі Абай өз ұрпақтарына білімге деген құштарлық пен сүйіспеншілікті және әрдайым өзі тәнті болған табиғат арқылы қоршаған әлемді нәзік қабылдауды сіңіре білді.

Аннотация: Статья посвящена 180-летию великого казахского поэта Абая Кунанбайулы. Его жизненный путь и наследие изучал писатель Мухтар Ауэзов, который написал роман "Путь Абая". Абай Кунанбайулы часто использовал природные образы для передачи своих мыслей о жизни. Особое внимание поэт уделял сакральному месту, пещере Конаыр-Аулие, которая представляет собой уникальный геологический объект. Пещера и озеро в ней являются святым местом с чудотворным действием на здоровье человека. Это не просто место, но и символ духовного роста Абая, его привязанности к родной земле и веры в силу природы. Большой знаток народной словесной сокровищницы, Абай сумел привить своим потомкам стремление и любовь к знаниям и тонкое восприятие окружающего мира через природу, красотой которой он восхищался всегда.

Annotation: The article is dedicated to the 180th anniversary of the great Kazakh poet Abai Kunanbayuly. His life and heritage were studied by the writer Mukhtar Auezov who wrote the novel «The Path of Abai». Abai Kunanbayuly often used natural images to convey his thoughts about life. The poet paid special attention to the sacred place, the Konyr-Auliye cave which is a unique geological object. The cave and the lake in it are a holy place with a miraculous effect on human health. This is not just a place but also a symbol of Abai's spiritual growth, his attachment to his native land and faith in the power of nature. A great connoisseur of the folk verbal treasury Abai could instill in his descendants a desire and love for knowledge and a subtle perception of the surrounding world through nature the beauty of which he always admired.

В 2025 году широко отмечается 180-летний юбилей великого казахского поэта, философа и народного просветителя Абая Кунанбайулы. Абай Кунанбайулы был новатором казахской поэзии, основателем казахской письменной литературы и литературного языка. Он написал около 170 стихотворений и 56 переводов. В своих произведениях Абай Кунанбайулы видел природу как источник вдохновения, обучения и, одновременно, как отражение человеческой души. Он часто использовал природные образы для передачи своих мыслей о жизни, смерти, любви и справедливости. В его стихотворениях «Весна», «Лето»,

«Осень», «Зима» прослеживается красота и суровость степной природы, и реалистичное изображение жизни казахов.

Абай Кунанбайұлы не имел прямого влияния на геологию как ученый или исследователь. Его вклад заключается в формировании национального самосознания, литературного языка и духовной культуры, что в конечном итоге способствовало развитию и пониманию природы, включая геологические аспекты.

Жизненный путь Абая и его наследие глубоко изучал историк и писатель Мухтар Ауэзов, который написал свой главный труд – роман "Путь Абая". Главный герой романа — реальное историческое лицо, знаменитый казахский поэт, основоположник казахской письменной литературы. Абай Кунанбайұлы упоминает в своих произведениях сакральное место, Коныр-Аулие – это пещера, расположенная неподалеку от Семей. Пещера известна тем, что связана с именем и родиной Абая Кунанбайұлы. Эти места подробно описаны в романе «Путь Абая». В этой пещере побывали сам Абай Кунанбайұлы, Мухтар Ауэзов и др. Туристам пещера интересна именно данными фактами и своей природной уникальностью, паломники же посещают ее с верой в чудодейственные силы воды озера внутри расщелины.

Пещера Коныр-Аулие с момента своего возникновения окутана мифами и легендами. Название пещеры связано с легендой о трех братьях – Коныре, Кыране и Кулане. По одной из легенд, во времена всемирного потопа Всевышний сохранил жизнь трём братьям, которые больше заботились о других, нежели о себе. Во время потопа они не стали занимать места в Ноевом ковчеге, а спаслись, привязав к нему несколько брёвен. Сильное течение сорвало брёвна и унесло в разные стороны. Когда вода сошла, брёвна зацепились за три горы. Бревно Коныра остановилось последним у входа в пещеру горы Актаc. Народ в память о герое нарек Коныра святым, а пещеру назвал его именем. Гора Актаc имеет меловое происхождение, отсюда ее белый цвет и название. Расщелина в горе представляет собой вход в пещеру. Подземный водоем, куда погружаются паломники, имеет ширину не более 18 м, глубина доходит до 5 м. Вода в озере чистая и прозрачная, но очень холодная[1].

Расщелина в горе - вход в пещеру

Чистое и прозрачное озеро в пещере

Коныр-Аулие расположена в ущелье горы Актаc в 20 км от села Токтамыс или в 80 км от села Караул Абайского района Абайской области. Пещера Коныр-Аулие представляет собой уникальный геологический объект, сформировавшийся в результате тектонических процессов и выветривания, а также воздействия внешних природных факторов, таких как ветер, вода и температурные колебания, на гранитную скалу. Пещера находится в скале, состоящей из кристаллических пород гранитоидов. Длина пещеры – 150 метров, ширина пещеры 10-22 м., высота 2-14 м., в ее глубине скрываются три озера, последнее из которых до сих пор не исследовано и, вероятнее всего, уходит в неизвестную подземную бесконечность. Справа от основного входа пещеры находится узкая полость шириной 50 см., высотой 110 см. Эта узкая полость имеет длину 12 м., с расширением 10 м., высотой около 5 м., 12 м. Далее в северном направлении высота потолков пещеры увеличивается до 20 м., диаметр 5 – 7 м., 2 купола, заканчивается примыканием к озеру. На выходе из главной комнаты к озеру находится комната высотой 12 – 15м. Температура воздуха внутри пещеры

составляет около +10 °С, а вода в озере сохраняет постоянную температуру около +4 °С круглый год. Минеральный состав воды в озере пещеры отличается кристальной чистотой и известковым привкусом, что указывает на наличие минералов, таких как кальций и кремний. Считается, что благодаря своему минеральному составу вода обладает целебными свойствами, способствуя заживлению ран и улучшению общего самочувствия.

Прежде всего, это природный шедевр, образовавшийся вследствие движения тектонических пластов земной коры. Именно необычность природного объекта создала вокруг него славу сакрального места. Считается, что пещера является святым местом с чудотворным действием на здоровье человека, приносит она и удачу в делах. Современные исследования ученых подтвердили лечебные свойства воды. Пещера Коныр-Аулие является сакральным местом и популярным объектом паломничества. Местные жители и посетители верят в исцеляющую силу озера, особенно в лечении заболеваний внутренних органов. Люди приезжают в пещеру именно в это озеро, чтобы сделать омовение в воде. Есть негласные установленные факты, что люди посетив пещеру и сделав омовение в озере внутри пещеры, исцелялись от болезней и недугов. Местные говорят, что, если, окунувшись в озеро загадать желание, оно обязательно сбудется. Феномен и энергии пещеры до сих пор не изучены. Местные старцы говорят, что вода имеет свойства исцелять открытые резанные раны. Вода останавливает кровь и заживляет рану. Самый известный факт о пещере, который знают местные жители, это то, что пещера и вода в ней и общая энергетика места исцеляет женщин от бесплодия. Помимо этого, в пещеру Коныр-Аулие приходят паломники со всего мира, чтобы отгадать дань нашему отцу творцу, отдать дань матери земле, поговорить с духами и услышать их совет[2].

Мухтар Ауэзов описывает пещеру как место, где молодые люди разжигают факелы, чтобы увидеть озеро, и где звуки эха гулко разносятся над водоемом. В романе "Путь Абая" Абай советует своему сыну и его другу посетить Коныр-Аулие. Автор «Путь Абая» так описывает пещеру Коныр-Аулие:

«Утром путники направились в Коныр-Аулие. На каменистом склоне они увидели вход в пещеру. Оставив у входа лошадей, они гуськом стали пробираться следом за Кокпаем. Короткий извилистый коридор привел их в просторную пещеру.

Пещера становилась просторнее и выше. Когда шаги смолкли, в пещере наступила мертвая тишина – все здесь было погружено в тихий, глубокий сон. С каждым новым шагом подземелье тянуло путешественников все дальше вглубь.

Казалось, покатая каменистая почва заставляет убыстрять шаги, увлекая людей в таинственную темноту, заманивая, как в сказке, на волшебную дорогу. Дармен, Альмагамбет, Какитай и Магаш, никогда небывавшие здесь, шли с опаской, стараясь держаться ближе друг к другу, хотя не переставали шутить.

Магаш порой пропускал Какитай вперед, предпочитая ободряюще подталкивать его в спину. Опередив своих спутников, Абдрахман ушел вперед, с жадным удивлением разглядывая подземелье, открывавшееся перед ним в свете факелов. Наконец оставшие услышали его возгласы:

- Вода! Вода! Вход в пещеру Коныр-Аулие.

Молодые люди поторопились нагнать его, и скоро все они собрались на берегу большого подземного озера. В дрожащем свете огней было видно, что вода в нем чиста и прозрачна, как хрусталь. Голоса гулко разносились над озером, четкое многократное эхо повторяло каждое слово»[3]

Мухтар Ауэзов описывает пещеру Коныр-Аулие как место, где Абай проводил время, медитировал и обретал духовное просветление. Для Абая это была святая и таинственная обитель, где он мог общаться с природой и постигать тайны мироздания. В книге рассказывается, как Абай часто посещал пещеру, где находилось небольшое озеро с кристально чистой водой. Абай также любил слушать шум ветра, который проникал через щели в пещере, и наблюдать за звездами в ночном небе.

Пещера Коныр-Аулие - это не просто место, но и символ духовного роста Абая, его привязанности к родной земле и веры в силу природы. Большой знаток народной словесной сокровищницы, Абай сумел привить своим потомкам стремление и любовь к знаниям и тонкое восприятие окружающего мира через природу, красотой которой он восхищался всегда. Пещера целиком не исследована, потому оставляет за собой право быть одним из самых загадочных мест на планете, которое привлекает с каждым годом все больше и больше людей.

Завет Абая «Үш-ақ нәрсе — адамның қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек...» отражает три ключевых качества, которые великий мыслитель считал основополагающими для человека: трудолюбие, честность, пытливый ум и доброта. Эти качества являются основой для формирования компетенций современного молодого специалиста, способного успешно действовать в условиях глобальных изменений. Наследие Абая — источник мудрости и вдохновения для всех поколений, и эта статья — символ признательности его великому вкладу в культуру и литературу, знак нашего уважения к его жизни и творчеству. Глубокие мысли Абая о важности просвещения, воспитания и духовного роста стали нравственным кодексом казахского народа.

Использованные источники:

1. Алтай - түркі әлемнің алтын бесігі. - Өскемен, 2018. - Қоныр әулие үңгірі; Б. 207-210.
2. Классические исследования. Т. 13: Указатель книг, журнальных и газетных статей и заметок о киргизах (о казахах) / А. Е. Алекторов. - Алматы : Әдебиет әлемі, 2013. - 976 с.
3. Ауэзов, М.О. Путь Абая (в 2 т., Т. 1–2). Алматы: Жазушы. 1995
4. Коныр-Аулие (Абайская область) // Википедия : свободная энциклопедия. – URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Коныр-Аулие_\(Абайская_область\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Коныр-Аулие_(Абайская_область)) (дата обращения: 13.08.2025).
5. Пещеры Казахстана // Википедия : свободная энциклопедия. – URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Пещеры_Казахстана (дата обращения: 13.08.2025).
6. Коныр-Аулие: загадки священной пещеры // МИР 24. – URL: <https://mir24.tv/articles/16407367/konyr-aulie-zagadki-svyashchennoi-peshchery> (дата обращения: 13.08.2025).
7. Коныр-Аулие (Павлодарская область) // Википедия : свободная энциклопедия. – URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Коныр-Аулие_\(Павлодарская_область\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Коныр-Аулие_(Павлодарская_область)) (дата обращения: 13.08.2025).

**СТАТЬЯ «STEAM И ЛИНГВИСТИКА:
ИНТЕГРАЦИЯ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ**

Тулегенова Алия Сериковна
учитель русского языка и литературы
школы «Sana School-SS» г. Актау
Мангистауской области
педагог-исследователь

Статья «STEAM и лингвистика: интеграция в обучении русскому языку» была подготовлена в рамках исследовательской и методической работы по созданию авторской программы «STEAM и Лингвистика: точки соприкосновения» (рекомендовано для учащихся общеобразовательной школы 7–8 классов).

В статье рассматриваются современные подходы к интеграции лингвистического образования с элементами STEAM-подхода, что позволяет расширить межпредметные связи, повысить мотивацию обучающихся и сформировать у них комплексные компетенции. Автор анализирует возможности применения проектных, исследовательских и практико-ориентированных методов обучения, направленных на развитие коммуникативных навыков, критического мышления и творческих способностей. Материал статьи имеет научно-методическую значимость и может быть использован педагогами для обновления содержания уроков русского языка, а также для реализации междисциплинарных образовательных проектов в рамках школьной программы.

Современное образование всё активнее ищет пути интеграции различных дисциплин, чтобы сформировать у учащихся целостное мировоззрение, гибкое мышление и реальные навыки 21 века. Одним из перспективных направлений становится объединение гуманитарных и технических наук — подход, получивший название STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics). На первый взгляд, языкознание и лингвистика находятся в стороне от этого тренда. Однако в действительности, именно русский язык как учебный предмет может получить новое звучание и актуальность в контексте STEAM-образования.

Понимание STEAM и лингвистики

STEAM-подход базируется на междисциплинарности, практической направленности и проектной деятельности. Он воспитывает не только знание предмета, но и умения: анализировать, создавать, предлагать нестандартные решения, работать в команде, владеть технологиями. Лингвистика, в свою очередь, занимается исследованием языка — одного из самых сложных и универсальных инструментов мышления и общения.

Понятие «STEAM и лингвистика» означает внедрение инженерно-технологического, математического и научного мышления в изучение языка, и, наоборот, использование языковых и гуманитарных методов в исследовании STEAM-дисциплин.

Точки соприкосновения: где пересекаются STEAM и русский язык
Технологии и язык (T + Linguistics)

Современный урок русского языка уже невозможен без цифровых инструментов. Использование нейросетей, корпусов русского языка, анализаторов текста, онлайн-карт синтаксиса, видеоредакторов, подкастов развивает цифровую и языковую грамотность одновременно. Ученики могут создавать собственные подкасты, видеоролики, инфографику — осмысленно используя лингвистические навыки.

Математика и язык (M + Linguistics)

Анализ текста — это работа с структурой, шаблонами, повторяющимися конструкциями, статистикой (частотность слов, употребление форм, длина предложений и т.д.). Сопоставление данных, построение таблиц, графиков — всё это развивает логическое и аналитическое мышление на материале языка. Например, можно организовать проект по анализу лексического разнообразия в различных жанрах текстов.

Наука и язык (S + Linguistics)

Научный стиль речи, формулировка гипотез, написание мини-исследований — всё это способствует развитию академической грамотности. Учащиеся могут проводить лингвистические мини-исследования: изучать сленг подростков, сравнивать синтаксис письменной и устной речи, выявлять закономерности речевого поведения.

Искусство и язык (A + Linguistics)

Русский язык — это не только грамматика, но и культура речи, эстетика текста, риторика. Интеграция с искусством позволяет создавать творческие проекты: театрализации, сказки, графические рассказы, аудиопьесы. Это развивает воображение, эмпатию и языковую выразительность.

Инженерия и язык (E + Linguistics)

На первый взгляд, лингвистика и инженерия несовместимы. Однако современные технологии позволяют иначе взглянуть на язык как на **систему**. Ученики могут разрабатывать языковые приложения, чат-боты, игры для тренировки орфографии или пунктуации, создавая интерфейсы и программируя на простых языках (Scratch, Python). Это усиливает мотивацию к изучению русского языка через созидательную деятельность.

Примеры заданий и проектов

- Создание лингвистического подкаста с анализом разговорных выражений.
- Исследование "Как меняется язык социальных сетей" (сбор данных, анализ, выводы).
- Создание анимированного комикса по правилам пунктуации.
- Построение частотных словарей по школьным сочинениям.
- Программирование тренажера по орфографии.
- Сравнение синтаксических конструкций в научном и художественном тексте.

Как я интегрирую STEAM-подход в преподавание русского языка

1. Технологии (Technology) на уроках русского языка

На своих уроках я активно использую цифровые инструменты:

- Онлайн-сервисы для морфологического и синтаксического разбора,
- Облачные платформы для совместной работы над текстами (Padlet, Jamboard),
- Нейросервисы для генерации текстов или визуализаций к сочинениям,
- Конструкторы интерактивных тестов (LearningApps, Wordwall).

Например, ученики создавали видеопрезентации о языке рекламы, используя мобильные редакторы и изучая выразительные средства в медиатексте.

2. Наука и исследование (Science)

Каждый год мы проводим лингвистические мини-исследования.

Темы проектов:

- «Женский и мужской стиль в соцсетях»
- «Как говорят подростки: особенности сленга»
- «Грамотность школьных чатов»
- «Что скрывает пунктуация?»

Ребята не просто изучают теорию, но и работают как настоящие исследователи: формулируют гипотезу, собирают данные, обрабатывают их, делают выводы и защищают свои работы.

3. Инженерное и логическое мышление (Engineering и Math)

На некоторых занятиях мы анализируем структуру текста, строим лексические карты, считаем частотность слов и речевых оборотов. Старшеклассники пробовали создавать простейшие чат-боты, которые реагируют на речевые шаблоны (например, диалоговые симуляторы). Для изучения орфографии я даю задания на построение логических алгоритмов — ученики разрабатывают памятки с правилами, оформленные в виде схем или блок-схем.

4. Искусство и язык (Art)

На стыке лингвистики и искусства рождаются наши творческие проекты:

- Иллюстрированные рассказы и мини-комиксы к трудным орфограммам,
- Аудиоспектакли по литературным отрывкам,
- Сочинения с визуальным сопровождением,
- Создание инфографики по темам «Стили речи», «Типы сложных предложений».

Это позволяет детям не просто запоминать правила, но и глубже прочувствовать структуру и красоту русского языка.

Как это влияет на учеников

Интеграция STEAM-подхода в уроки русского языка:

- Повышает мотивацию и интерес к предмету,
- Развивает навыки анализа, критического мышления, самоорганизации,
- Формирует цифровую грамотность,
- Стимулирует к самостоятельному поиску знаний,
- Расширяет рамки урока, делая язык частью реальной жизни и практики.

STEAM и лингвистика — это не противоположности, а взаимодополняющие направления. Их интеграция помогает учащимся видеть живой русский язык как инструмент анализа, творчества и технологии. Такой подход развивает не только языковую компетенцию, но и универсальные учебные навыки, столь необходимые в современном мире.

Использованные источники:

1. Бершадская, М. Е. Интеграция предметных областей в образовательном процессе: опыт и перспективы // *Педагогическое образование в России*. – 2021. – №4. – С. 45–53.
2. Власова, Е. А. Методика применения STEAM-подхода в обучении школьников. – М.: Академкнига, 2020. – 156 с.
3. Громова, Н. В. Лингвистика и междисциплинарный подход: точки пересечения // *Русский язык в школе*. – 2022. – №3. – С. 17–25.
4. Дьюи, Дж. Демократия и образование. – М.: Педагогика-Пресс, 2000. – 384 с.
5. Копытова, Н. М. Инновационные технологии в преподавании русского языка и литературы в условиях современной школы. – СПб.: Лань, 2021. – 192 с.
6. Пахомова, Н. Ю. Интегративный подход в обучении: теория и практика. – М.: Просвещение, 2019. – 208 с.
7. Yakman, G. STEAM Education: an Overview of Creating a Model of Integrative Education // *PCTE Journal of Innovative Teaching*. – 2008. – Vol. 2(1). – P. 1–9.
8. Юдина, Е. В. Методические основы реализации STEAM-подхода в образовательной практике // *Вестник педагогических инноваций*. – 2020. – №2. – С. 34–41.

ЖАСӨСПІРІМДЕРГЕ АРНАЛҒАН АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ ОЙЫН ӘДІСТЕРІ

Зейнуллақызы Гүлмира

ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

«№3 жалпы орта білім беретін мектеп» КММ

Ақтөбе облысы, Шалқар қаласы

Жасөспірімдерге ағылшын тілін оқытуда ойын әдістерін қолдану – бұл тек қана оқушылардың зейінін аудару тәсілі емес, сонымен қатар олардың тілдік дағдыларын терең әрі тиімді меңгеруге ықпал ететін заманауи педагогикалық әдіс. Қазіргі таңда білім беру саласында оқушының белсенділігін, қызығушылығын және ынтасын арттыру – басты мақсаттардың бірі. Осы тұрғыдан алғанда, ойын әдістері оқыту үдерісін жандандырып, оқушылардың сабаққа деген құлшынысын оятады. Ойын – адамның табиғи әрекетінің бір түрі. Әсіресе жасөспірім жастағы оқушылар үшін ойын – танымның, өзара әрекеттесудің және эмоциялық дамудың қуатты құралы. Олар күнделікті өмірде де ойын арқылы қарым-қатынас құрып, жаңа нәрсені қабылдауға бейімделеді. Сондықтан оқыту үдерісінде ойын тәсілдерін қолдану — олардың жас ерекшеліктеріне сай келеді және тіл үйрену үдерісін жеңілдетеді. Ағылшын тілі сабақтарында ойындарды қолдану арқылы жаңа сөздерді, грамматикалық құрылымдарды оңай меңгеруге болады. Мысалы, сөздік қорды байыту үшін қолданылатын «Memory game», «Flashcards» немесе «Word Bingo» сияқты ойындар балалардың есте сақтау қабілетін жақсартып, әрі үйренген сөздерді тәжірибеде қолдануға мүмкіндік береді. Сонымен қатар рөлдік ойындар мысалы, «At the restaurant», «At the airport» оқушыларға нақты өмірлік жағдаяттарда тілдік білімдерін пайдалануға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде коммуникативтік дағдыларды дамытады. Ойын әдістерінің тағы бір маңызды тұсы – олар мотивацияны арттырады. Көптеген зерттеулер бойынша, ойын арқылы оқыған оқушылардың сабаққа қатысуы мен белсенділігі арта түсетіні дәлелденген. Себебі ойын барысында оқушы өзін еркін сезінеді, қателік жасаудан қорықпайды және білімді байқаусызда меңгереді. Бұл тәсіл әсіресе ұяң немесе сенімсіз оқушылар үшін пайдалы, өйткені олар топпен жұмыс жасау кезінде өз ойларын ашық айтуға бейімделеді. Сонымен қатар, ойындар топтық жұмыс дағдыларын дамытуға да септігін тигізеді. Топпен жарысу, жұпта жұмыс істеу, немесе командалық ойындар барысында оқушылар арасында ынтымақтастық қалыптасады. Олар бір-біріне көмектесуді, тыңдауды, пікірлесуді үйренеді. Бұл дағды тек тіл үйренуге ғана емес, жалпы тұлғалық дамуға да ықпал етеді. Мотивация мен қатысуды арттыру.

Ойынға негізделген оқыту: game-based learning, GBL оқушылардың қызығушылығын арттыруға, сыныптағы ынтымақтастықты күшейтуге, және тілдік дағдыларды меңгеруге әсер етеді. Мысалы, ойын әдістерін қолдану арқылы балалардың сыныпқа деген ынтасы мен белсенділігі жоғарылағаны байқалған[1]

Оқушының білім алу жолындағы табысты нәтижесі көбіне оның мотивациясына байланысты. Әсіресе, шет тілін меңгеру барысында мотивацияның рөлі ерекше. Ағылшын тілін үйренуде оқушының ішкі ынтасы мен қызығушылығын арттыру – тілдік дағдыларды тиімді меңгерудің негізгі шарты болып табылады. Бұл тұрғыда мотивацияны тек сыртқы ынталандырумен, мысалы бағалар, марапаттар, мұғалімнің мақтауымен шектеу жеткіліксіз. Ең бастысы – оқушының ішкі мотивациясын, яғни оның жеке қызығушылығы мен өзіндік мақсаттарын ояту. Ішкі мотивация – бұл адамның өз еркімен, шынайы қызығушылықпен әрекет етуі. Оқушы үшін ағылшын тіліне деген ішкі ынта қалыптасса, ол тіл үйренуді міндет емес, қажеттілік пен қызығушылық ретінде қабылдайды. Бұл жағдайда бала сабақта белсенділік танытып, жаңа білімге құмар болады, тапсырмаларды ерікті түрде орындап, қателіктерден қорықпайды. 2025 жылы жүргізілген зерттеу бойынша 7–10 жастағы

оқушыларға арналған оқыту әдістерінің ішінде ойын тәсілдерін қолдану мотивацияны едәуір арттырған: оқушылар сабаққа белсенді қатысып, оқуға қызығушылық танытқан[2]

Мотивацияны дамытуда ойын әдістерінің орны ерекше. Ойын барысында оқушы өзін еркін сезінеді, білімді байқаусызда меңгереді, ал жеңіске жету немесе командаға көмектесу арқылы өз-өзіне деген сенімі артады. Әсіресе жасөспірімдер жастағы оқушылар үшін ойын – эмоционалды қажеттілік. Олар бәсекелестік пен ынтымақтастықты ұнатады, ал бұл қасиеттер ойын элементтері арқылы тамаша дамиды. Мысалы, «Kahoot» немесе «Quizlet Live» секілді интерактивті платформалар оқушыларды шынайы қызығушылықпен қатысуға ынталандырады. Сонымен қатар, мотивацияны арттыру үшін сабақ мазмұнының өмірмен байланысын көрсету өте маңызды. Жасөспірімдер үшін ағылшын тілінің болашақтағы рөлі – жұмыс табу, шетелге шығу, музыка мен киноны түпнұсқада түсіну сияқты мақсаттармен ұштасуы тиіс. Мұғалім осы мүмкіндіктерді нақты әрі жүйелі түрде көрсете білсе, оқушының ішкі ынтасы арта түседі[3].

Ағылшын тілін меңгерудегі ең күрделі әрі оқушылар үшін көбіне қызықсыз болып көрінетін аспектілердің бірі — грамматика. Әдетте грамматиканы жаттап, ереже бойынша құрғақ түрде үйрену оқушыларды жалықтырып жібереді, әсіресе жасөспірімдер үшін бұл тәсіл тиімді бола бермейді. Осы себепті грамматикалық құрылымдарды ойын арқылы үйрету – оқыту процесін жандандырып, тілдік білімді терең әрі табиғи жолмен меңгеруге жол ашатын тиімді әдіс. Ойындар арқылы интерактивтілік пен коммуникативтілікті дамыту оңайлайды. Рольдік ойындар секілді әдістер оқушыларды еркін сөйлеуге және өз пікірін білдіруге ынталандырады. Ойын – бұл тек көңіл көтерудің ғана емес, сонымен қатар үйренудің, ойлаудың және тәжірибе жасаудың құралы. Егер грамматикалық ережелер ойын түрінде ұсынылса, оқушы оны түсініп қана қоймай, практикада қолданып көреді. Бұл тәсіл есте сақтау процесін жеңілдетеді және білімді қолдануға итермелейді. Яғни, грамматиканы «қажет» деп емес, «қызықты» және «пайдалы» деп қабылдай бастайды. Ойын барысында оқушы өзін жайлы әрі еркін сезінеді. Қателесуден қорықпайды, өйткені ойын – эксперимент жасау алаңы. Бұл – жасөспірімдердің сенімсіздігін жеңіп, оқу белсенділігін арттыратын маңызды фактор. Сонымен қатар, ойын арқылы үйренген грамматикалық құрылымдар ұзақ уақытқа есте сақталады. Цифрлық ойындар мен геймификация элементтерін қолдану грамматикалық құрылымдарды үйретуде тиімді құрал бола алады. Мысалы, Telegram, Kahoot секілді платформалар мотивацияны арттырып, оқу нәтижелерін жақсартады[4]

Грамматиканы ойын арқылы оқыту – оқушылардың тілдік құрылымдарды тиімді меңгеруіне, оларды нақты өмірлік жағдайларда қолдана білуіне көмектесетін заманауи, шығармашылық әрі психологиялық тұрғыда оң әсер беретін әдіс. Бұл тәсіл әсіресе жасөспірімдер аудиториясы үшін аса тиімді, себебі оларды қызықтыру, белсендіру, және сабаққа тарту – оқытудың ең өзекті мәселелерінің бірі. Олар оқушылардың мотивациясы мен белсенділігін арттырады, сөздік қор мен сөйлеу дағдыларын дамытады, грамматиканы үйретуді жеңілдетеді, когнитивтік қабілеттерді жақсартады және ынтымақтастық арқылы оқу нәтижесін күшейтеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Mamarajabova Farangiz Baxramovna. (2025). GAME-BASED LEARNING AND ITS IMPACT ON MOTIVATION IN YOUNG EFL CLASSROOMS. TADQIQOTLAR, 61(1), 233–240. Научные Журналы.
2. Mehriddinova So'g'diyona Nodirjonovna & Sodiqova Nargiza Baxodir qizi. (2025). THE BENEFITS OF GAME-BASED LEARNING IN TEACHING ENGLISH TO TEENAGERS. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 65(2), 203–208 .Научные Журналы.
3. Sahar Ameer Bakhsh. (2016). Using Games as a Tool in Teaching Vocabulary to Young Learners. English Language Teaching, 9(7), 120–?
4. Communicative language teaching – Scavenger hunt example (Wikipedia article). Википедия

ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДИРЕКТОРА ШКОЛЫ

Родионов Сергей Владимирович
директор КГУ «Средняя общеобразовательная
школа №12»

отдела образования города Семей
управления образования области Абай

Современная образовательная среда находится в постоянном движении, требуя от учебных заведений гибкости, адаптивности и готовности к изменениям. В этих условиях инновационный менеджмент становится ключевым инструментом для директора школы, позволяющим не только успешно функционировать, но и активно развиваться, отвечая на вызовы времени и запросы общества. Казахстанская система образования не остаётся в стороне от этих глобальных трансформаций. Напротив, она активно интегрируется в мировые образовательные тенденции, одновременно сохраняя свою уникальную специфику. За последние годы в стране были запущены масштабные инициативы, которые напрямую требуют от образовательных учреждений инновационных подходов и трансформации управленческой деятельности.

Одним из ключевых факторов является реализация государственной программы «Цифровой Казахстан». Эта программа направлена на повсеместное внедрение цифровых технологий во все сферы жизни, включая образование. Для школ это означает необходимость не просто оснащения классов компьютерами, но и глубокой интеграции цифровых инструментов в учебный процесс, развития у учащихся цифровой грамотности, навыков работы с большими данными, программирования и критического мышления в условиях информационного общества. Директор школы, таким образом, должен стать локомотивом цифровой трансформации, обеспечивая методическую поддержку педагогов и создавая соответствующую техническую инфраструктуру [1].

Наконец, обновление содержания образования, активно проводимое в последние годы, подразумевает переход на компетентностный подход, развитие функциональной грамотности и интеграцию междисциплинарных знаний. Это влечёт за собой необходимость пересмотра учебных планов, внедрения новых методик преподавания, таких как проектное и исследовательское обучение, а также развитие системы оценивания, ориентированной на практические навыки. Директор школы в этих условиях должен выступать в роли лидера изменений, способного мотивировать педагогический коллектив к освоению новых программ и технологий, формированию креативной и адаптивной образовательной среды.

Таким образом, на директоров казахстанских школ ложится особая ответственность – не только внедрять современные технологии в учебный процесс и повышать цифровую грамотность учащихся, но и при этом успешно адаптироваться к глобальным трендам, сохраняя и развивая национальные ценности. Инновационный менеджмент для них становится не просто теоретической концепцией, а практическим руководством к действию, позволяющим эффективно управлять школой в условиях быстрых и многовекторных преобразований. Современная образовательная среда — это не статичная система, а динамично развивающийся организм, который постоянно адаптируется к изменениям в обществе, науке и технологиях. Сегодня школы сталкиваются с беспрецедентными вызовами, требующими от них не просто следования установленным нормам, а проактивного поиска новых решений. В этом контексте инновационный менеджмент становится не просто желательным, а жизненно важным инструментом для директора

школы, позволяющим ему не только обеспечивать стабильное функционирование учреждения, но и активно развивать его, отвечая на актуальные запросы общества и предвосхищая будущие тенденции. Прежде всего, постоянное движение образовательной среды обусловлено ускорением научно-технического прогресса. То, что еще вчера казалось фантастикой, сегодня становится реальностью, требующей от выпускников школ совершенно новых компетенций. Информационные технологии, искусственный интеллект, робототехника, биотехнологии – все это меняет рынок труда и, как следствие, требования к образованию. Школа, которая не внедряет цифровые инструменты, не развивает критическое мышление и креативность, рискует выпустить в жизнь людей, не готовых к реалиям завтрашнего дня. Во-вторых, гибкость и адаптивность становятся краеугольными камнями успешного образовательного учреждения. Мир постоянно меняется, и это касается не только технологий, но и социальных запросов. Пандемия COVID-19 стала ярким примером того, как школы были вынуждены мгновенно перестроиться на дистанционное обучение, осваивая новые платформы и методики. Подобные кризисы, будь то социальные, экономические или экологические, требуют от образовательных учреждений способности быстро реагировать и перестраивать свою работу. Гибкость также проявляется в умении индивидуализировать образовательный процесс, учитывать потребности и особенности каждого ученика, предлагать персонализированные траектории обучения. В-третьих, готовность к изменениям подразумевает не только принятие внешних факторов, но и активное их освоение. Это включает в себя готовность педагогического коллектива к освоению новых образовательных программ, методик преподавания, технологий оценивания. От директора требуется умение вдохновлять и мотивировать учителей на профессиональное развитие, создание атмосферы, в которой каждый педагог чувствует себя частью инновационного процесса. Культура постоянного обучения и совершенствования становится нормой.

В этих условиях инновационный менеджмент преобразуется из простого набора инструментов в фундаментальную философию управления. Для директора школы это означает не просто внедрение отдельных новшеств, а системный подход к поиску, разработке, апробации и масштабированию инноваций. Это может быть что угодно: от внедрения проектного обучения и использования VR-технологий на уроках до создания новых моделей взаимодействия с родителями и общественностью, развития инклюзивного образования или формирования уникальной школьной культуры. Инновационный директор – это лидер, который не боится экспериментировать, берет на себя ответственность за риски, поощряет творчество и ищет нестандартные пути решения проблем.

Таким образом, в современной образовательной среде директор школы, вооруженный принципами инновационного менеджмента, становится не просто администратором, а подлинным стратегом и драйвером развития. Его задача – не только поддерживать текущее функционирование школы, но и задавать вектор её будущего, превращая вызовы в возможности и формируя образовательное пространство, способное подготовить учащихся к жизни в постоянно меняющемся мире.

Что такое инновационный менеджмент в образовании?

Инновационный менеджмент в образовании – это система управления, направленная на создание, внедрение и распространение новшеств в образовательный процесс, а также на эффективное управление этими процессами. Он охватывает поиск новых идей, их разработку, апробацию и последующую реализацию, способствуя улучшению качества образования и повышению конкурентоспособности школы [2, 2].

В контексте деятельности директора школы, инновационный менеджмент – это не просто внедрение отдельных новшеств, а целостная философия управления, предполагающая:

- **Стимулирование творческого подхода** и новаторского мышления среди педагогического коллектива.
- **Развитие инновационной культуры**, поощряющей эксперименты и поиск нестандартных решений.
- **Гибкое управление** и способность к быстрым адаптациям к меняющимся условиям.

- **Планирование, организация, выполнение и контроль** инновационных проектов [2].

Роль директора школы в инновационном менеджменте

Директор школы выступает в роли главного инициатора, организатора и контролера инновационных процессов. Его деятельность в этом направлении включает в себя несколько ключевых аспектов:

- ✓ **Формирование инновационной стратегии.** Директор должен уметь видеть будущее школы, определять ее миссию и долгосрочные цели развития, интегрируя задачи адаптации к изменениям в системе образования и прогнозируя предстоящие вызовы. Это включает разработку программы развития школы с возможностью ее ежегодной коррекции и добавления новых подпрограмм [4, 5].
- ✓ **Создание благоприятной среды для инноваций.** Важной задачей директора является формирование в коллективе творческой атмосферы, психологического микроклимата, способствующего поиску и реализации новых идей. Это достигается через создание системы стимулирования и поощрения добросовестных участников инновационного процесса, а также обеспечение необходимых условий (учебно-методическое, материально-техническое сопровождение) [3].
- ✓ **Управление кадровым потенциалом.** Инновации требуют высококвалифицированных и мотивированных педагогов. Директор должен уметь формировать сплоченный коллектив, способный к инновационной деятельности, развивать навыки управления профессиональным развитием педагогов через профессиональные обучающиеся сообщества и социальное партнерство. Важно, чтобы директор доверял мнению учителей и допускал, что они могут лучше него разбираться в некоторых вопросах [5, 5].
- ✓ **Мониторинг и оценка эффективности инноваций.** Инновационный менеджмент предполагает создание системы мониторинга эффективности управленческих решений и их влияния на качество образовательных услуг. Директор должен уметь анализировать результаты внедрения новшеств, корректировать стратегию и определять направления дальнейшего развития [3, 4].
- ✓ **Лидерство и самоменеджмент.** Директор, как инновационный менеджер, должен обладать лидерскими качествами, способностью к рефлексии и постоянному личностно-профессиональному развитию, чтобы эффективно управлять школой в условиях непрерывных изменений [5].

Принципы инновационного менеджмента в школьной практике

При внедрении инноваций в деятельность школы директор должен опираться на следующие принципы:

- **Целесообразность и направленность:** каждый инновационный процесс должен иметь четко поставленную цель и быть ориентирован на решение конкретных задач [3].
- **Этапность и последовательность:** внедрение новшеств должно проходить по четко определенным этапам, от поиска идей до реализации и закрепления нововведения в практике [3].
- **Вовлеченность всех участников:** успешные инновации требуют участия педагогов, учащихся, родителей и управленческих структур [3].
- **Многообразие форм и методов:** использование различных подходов, таких как проектная и исследовательская деятельность, личностно-ориентированное обучение, информационно-коммуникационные технологии [3].
- **Измеримость результатов:** результаты инновационного процесса должны быть измеримы и оцениваемы, чтобы можно было судить об их эффективности [3].

Инновационный менеджмент как ключ к будущему школы

В условиях постоянно меняющегося мира, где знания и технологии устаревают с головокружительной скоростью, а требования к выпускникам школ непрерывно возрастают, инновационный менеджмент перестает быть лишь модным трендом. Он становится

жизненной необходимостью для каждого современного директора школы. Это не просто набор инструментов для внедрения отдельных новшеств, а фундаментальная философия управления, которая позволяет образовательному учреждению не просто выживать, но и процветать, активно адаптируясь к новым реалиям и формируя будущее. Эффективное применение принципов инновационного менеджмента открывает перед школой огромные возможности. Оно позволяет повысить качество образовательных услуг за счет внедрения передовых методик обучения, использования современных технологий и создания среды, стимулирующей креативность и критическое мышление. Ученики получают не только академические знания, но и ключевые компетенции XXI века: умение решать проблемы, работать в команде, адаптироваться к изменениям и мыслить нестандартно. Более того, инновационный менеджмент способствует созданию динамично развивающейся и конкурентоспособной образовательной организации. Школа, открытая для новшеств, привлекает талантливых педагогов и мотивированных учеников. Она становится центром притяжения для сообщества, формируя партнерские отношения с вузами, бизнесом и общественными организациями. Такая школа не просто следует за изменениями, а активно формирует их, становясь лидером в сфере образования. Она готова к вызовам будущего, будь то новые технологические прорывы, социальные сдвиги или экономические кризисы. Именно в этом процессе роль директора является ключевой. Он не просто администратор, следящий за порядком, а настоящий катализатор, который запускает механизм инноваций. Директор вдохновляет коллектив на поиск новых идей, создает условия для их апробации, поддерживает смелые инициативы и направляет усилия всех участников образовательного процесса к достижению общих целей. Он – лидер, способный видеть потенциал в каждом учителе и ученике, и использовать этот потенциал для общего блага. Без его видения, решимости и поддержки, инновационное развитие школы было бы невозможным. Таким образом, инвестиции в развитие инновационного менеджмента на уровне директора школы – это инвестиции в будущее всей образовательной системы и, в конечном итоге, в будущее общества. Инновационный менеджмент – это не просто модное веяние, а жизненная необходимость для современного директора школы. Эффективное применение его принципов позволяет не только повысить качество образовательных услуг, но и создать динамично развивающуюся, конкурентоспособную образовательную организацию, готовую к вызовам будущего. Роль директора в этом процессе ключевая – он является тем катализатором, который запускает, поддерживает и направляет инновационное развитие школы.

Использованная литература:

1. Учительская плюс. Цифровая трансформация: новые горизонты в образовании. [Электронный ресурс]. Доступно по: <https://uchitelskaya.kz/vse-rubriki/shkola-xxi-veka/modernizacziya-obrazovaniya/cifrovaya-transformacziya-novyie-gorizontyi-v-obrazovanii>
2. МГУТУ им. К.Г. Разумовского. *Mini MBA «Управление школой»*. [Электронный ресурс]. Доступно по: [0%BD%D0%B8%D0%B5-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B9](https://www.mgtu.ru/ru/obrazovanie/mini-mba-%D0%B8%D0%B5-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B9)
3. **Мой университет.** *Инновационная деятельность директора в обновлении управления школой*. [Электронный ресурс]. Доступно по: <https://moi-universitet.ru/innovatsionnaja-dejatelnost-direktora-v-obnovlenii-upravlenija-shkoloj/>
4. **Инфоурок.** *Виды инновационного менеджмента в образовательной организации*. [Электронный ресурс]. Доступно по: <https://infourok.ru/vidy-innovacionnogo-menedzhmenta-v-obrazovatelnoj-organizacii-4218407.html>
5. **Центр педагогического мастерства.** *Курс: Инновационный менеджмент в управлении школой*. [Электронный ресурс]. Доступно по: <https://sdo.cpm.kz/local/crw/course.php?id=503&lang=ru>

ЦИФРЛЫҚ ПЕДАГОГИКА: ЗАМАНАУИ МҰҒАЛІМНІҢ ҚҰЗЫРЕТІ

Максутканулы Серикжан
информатика пәнінің мұғалімі
«Ж. Аймауытов атындағы жалпы орта
білім беретін мектеп» КММ
Абай облысы, Семей қаласы

Қазіргі замандағы қарқынды технологиялық даму білім беру саласына да елеулі өзгерістер әкелуде. Әсіресе информатика пәнін оқытуда бұл өзгерістер айқын байқалады. Цифрлық ортада өмір сүріп жатқан оқушыға тек дәстүрлі әдіспен білім беру жеткіліксіз. Осыған байланысты заманауи мұғалім жаңа тәсілдер мен құралдарды меңгеріп, цифрлық педагогиканың талаптарына сай болуға тиіс. Цифрлық педагогика қазіргі таңда тек ақпараттық технологияларды қолдану ғана емес, сонымен қатар білім алушының тұлғалық дамуын, сыни ойлауын, шығармашылығын және өз бетімен білім алуын қолдайтын оқыту ортасын құру. Информатика мұғалімі үшін бұл ұғым ерекше маңызға ие. Себебі ол тек пәнді үйретіп қана қоймай, оқушыны цифрлық әлемде жауапкершілікпен әрекет етуге де баулиды. Заманауи мұғалімнің басты құзыреттерінің бірі – цифрлық құзыреттілік. Бұл дегеніміз – электронды ресурстарды тиімді қолдану, түрлі білім беру платформаларын пайдалану, интерактивті құралдармен жұмыс істеу, сонымен қатар оқушыларды да осы құралдарды жауапкершілікпен қолдануға үйрету. Мұндай құзыреттілік әсіресе информатика пәні мұғалімі үшін маңызды, себебі ол – технологияны үйрететін негізгі маман. Сонымен қатар, цифрлық педагогика мұғалімнен педагогикалық икемділікті талап етеді. Яғни, түрлі деңгейдегі оқушылармен жұмыс істей алу, білім беру мазмұнын цифрлық форматқа бейімдеу, онлайн және офлайн режимде сабақтарды тиімді ұйымдастыру – осының барлығы заманауи мұғалімнің кәсіби бейнесін қалыптастырады.

Информатика сабағында мұғалім тек теория беріп қана қоймай, тәжірибеге бағытталған тапсырмалар арқылы оқушыны белсенді әрекетке итермелеуі қажет. Бұл – жобалық жұмыс, кодтау, визуалды бағдарламалау, алгоритмдермен жұмыс істеу сияқты тапсырмалар арқылы жүзеге асады. Мұғалімнің шеберлігі – осы процесті қызықты, түсінікті әрі қолжетімді етіп ұйымдастыра білуінде. Цифрлық педагогика – бұл заманауи білім берудің негізгі қозғаушы күші. Бүгінгі таңда бұл жай ғана бағыт емес, уақыттың өзі қойып отырған басты талап. Ол оқыту үдерісін сандық технологиялар арқылы жаңа деңгейге көтеруді көздейді. Бұл ретте, информатика мұғалімі ерекше рөл атқарады. Ол – осы бағыттағы басты локомотив, яғни, білім беру жүйесін алға сүйрейтін көшбасшы. Яғни цифрлық педагогика – білім беру саласындағы төңкеріс және жаңа заманның білім беру философиясы. Қазіргі заманның білім беру жүйесінде цифрлық педагогика – тек тренд емес, ол – заманауи білім берудің талабы және міндетті шарты. Оның басты мақсаты – сандық технологияларды тиімді пайдалана отырып, оқыту процесін жаңа сапалық деңгейге көтеру, оны жекелендіру, интерактивті және нәтижелі ету. Бұл – дәстүрлі сабақтан тыс жаңа білім беру кеңістігін құру, онда әрбір оқушы өзінің қабілеті мен жылдамдығына қарай даму мүмкіндігіне ие болады. Информатика мұғалімі – цифрлық білім берудің көшбасшысы десек, бұл жаңашылдықтың алдыңғы шебінде информатика мұғалімі тұр. Ол – жалпы білім беру саласын алға жетелейтін негізгі күш және инноватор. Оның рөлі тек программалау мен алгоритмдерді үйретумен шектелмейді:

- Ол – цифрлық сауаттылықты қалыптастырушы,

- Ол – сыни ойлау мен логиканы дамытушы,
- Ол – технологияны шығармашылықпен пайдалануды үйрететін маман.

Оның кәсіби біліктілігі мен дағдылары бүкіл білім беру жүйесінің дамуына үлкен серпін береді. Өйткені информатика мұғалімінің білімі тек өз пәнімен шектелмейді – ол басқа пәндерді де цифрлық құралдармен байытуға көмектеседі. Мысалы, AI-кеңесшілерді, VR-зертханаларды немесе data-аналитиканы пайдалану арқылы тарих, биология немесе әдебиет сабақтарын одан да қызықты етуге болады.

Құзыретті мұғалім – құзыретті оқушылардың кепілі

Мұғалімнің кәсіби деңгейі неғұрлым жоғары болса, оқушылардың цифрлық әлемдегі ізденістері соғұрлым терең және мазмұнды болады. Олар:

- ✓ Технологияны тек пайдаланушы ретінде емес, оны түсінетін, өзгерте алатын және жаңа шешімдерді құра алатын білікті мамандарға айналады.
- ✓ Кодтау, автоматтандыру, AI және big data сияқты заманауи технологияларды игере отырып, болашақтың талғампаз мамандары ретінде дайындалады.
- ✓ Жаһандық цифрлық мәдениетке бейімделіп, халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті болуға дайындалады.

Цифрлық педагогиканы меңгеру – әр мұғалімнің кәсіби міндеті

Цифрлық педагогиканы игеру – бұл тек біліктілікті арттыру емес, білім берудің бүкіл жүйесін жаңғырту. Оны сапалы жүзеге асыру үшін:

- ❖ Үздіксіз білім алу – жаңа технологияларды үйрену, курстардан өту, халықаралық тәжірибелермен танысу.
- ❖ Практикалық қолдану – оқу барысында инновациялық әдістерді енгізу (гамификация, кері байланыс жүйелері, жасанды интеллект құралдары).
- ❖ Ынтымақтастық – IT-саласының мамандарымен, әлеуметтік қоғамдастықтармен және халықаралық білім беру құрылымдарымен байланыс орнату.

Цифрлық педагогика – болашаққа салынған инвестиция

Бүгінгі таңда білім беру жүйесі айтарлықтай өзгерістерге ұшырап, жаңашылдыққа бет алды десек, бұл өзгерістердің негізгі қозғаушы күші – цифрлық педагогика. Ол – жай ғана оқыту әдісі емес, ол – білім беруді жаңа сатыға көтеруге бағытталған стратегиялық қадам. Сондықтан цифрлық педагогиканы меңгеруді болашаққа салынған тиімді инвестиция деп қарастырған жөн. Неліктен инвестиция? Білім сапасын арттырады. Дәстүрлі оқыту әдістері білім берудегі барлық мәселелерді шеше алмайды. Ал цифрлық педагогика интерактивті тақталар, онлайн платформалар, виртуалды шындық (VR) және кеңейтілген шындық (AR) сияқты құралдар арқылы оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырып, оқу процесін қызықты әрі әсерлі етеді. Осылайша, оқушылар ақпаратты тереңірек түсініп, есте сақтайды. Уақытты тиімді пайдалануға мүмкіндік береді, яғни цифрлық технологиялар мұғалімнің уақытын үнемдеуге көмектеседі. Мысалы, автоматтандырылған тесттер мен тапсырмалар жүйесі мұғалімді бағалау жұмыстарынан босатып, оның жеке оқушылармен жұмыс істеуіне немесе сабақтың мазмұнын жетілдіруіне мүмкіндік береді. Оқушылар да өз кезегінде өздеріне ыңғайлы уақытта және орында білім алуға мүмкіндік алады. Кәсіби құзыреттілікті арттырады, бұл да рас. Цифрлық педагогиканы меңгерген мұғалім заманауи талаптарға сай болады. Ол тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар жаңа технологияларды тиімді қолданатын және оқушыларды сандық әлемге дайындайтын маманға айналады. Бұл оның кәсіби мәртебесін көтеріп, педагогикалық қызметінде жаңа мүмкіндіктер ашады[1].

Цифрлық педагогика – бұл тек бүгінгі күннің талабы емес, ол – ертеңгі күннің кепілі. Ол білім беруді жаһандық деңгейде бәсекеге қабілетті етіп, болашақ ұрпақтың креативті және сыншыл ойлауын дамытады. Сондықтан әрбір мұғалімнің цифрлық педагогиканы меңгеруі – тек оның кәсіби міндеті ғана емес, сонымен қатар елдің болашағына қосылған үлкен үлес. Бұл инвестиция – өз жемісін міндетті түрде беретін, әрбір тұлғаның дамуына серпін беретін ең сенімді әрі құнды қадам. Цифрлық педагогиканы дамыту – бұл тек бүгінгі емес, ертеңгі ұрпақтың табыстылығына жол ашу. Әрбір мұғалімнің осы үрдіске белсене қатысуы – елдің білімдік және экономикалық потенциалын нығайту. Информатика

мұғалімдері осы жолдың көшбасшылары, ал цифрлық білім беру – жаңа ғасырдың білім беру стандарты. Жаңа технологияларды игеру, жаңа әдістерді енгізу, жаңа ұрпақты дайындау – біздің ортақ мақсатымыз[2]

Информатика мұғалімінің кәсіби біліктілігі мен құзыреттілігі неғұрлым жоғары болса, оның шәкірттері де солғұрлым тиімді дамиды. Себебі, мұғалімнің білімі оқушыларға сандық әлемде еркін бағдар табуға, технологияны тек қолданушы ғана емес, оны жасаушы және өзгертуші ретінде қабылдауға мүмкіндік береді. Оқушылар креативті ойлауды, мәселе шешуді және жаңашыл идеяларды жүзеге асыруды үйренеді[3].

Сондықтан, цифрлық педагогиканы меңгеру – бүгінгі таңда әрбір мұғалімнің кәсіби борышы. Бұл – олардың тек бүгінгі күннің талаптарына сай болуы ғана емес, сонымен қатар болашақ ұрпаққа сапалы білім беруге қосқан маңызды үлесі. Цифрлық педагогика – бұл заман талабы және білім берудің жаңа парадигмасы. Қазіргі ақпараттық қоғамда дәстүрлі оқыту әдістері шектеулі, ал цифрлық технологиялар білім алушыларға шексіз мүмкіндіктер ашады. Бұл жағдайда информатика мұғалімі – цифрлық білім берудегі көшбасшы және инновациялар иесі. Ол тек программалар мен алгоритмдерді ғана емес, сонымен бірге цифрлық мәдениетті, сыни ойлауды және жасампаздықты үйретеді[4].

Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі неғұрлым жоғары болса, оқушылардың цифрлық әлемдегі қабілеттері де соғұрлым терең болады. Олар технологияны тұтынушы ретінде қарастырмайды, оның ішкі механизмдерін түсініп, өз идеяларын кодқа айналдыра алады. Бұл – нақты креативті ойлау мен цифрлық еркіндіктің негізі. Сондықтан цифрлық педагогиканы игеру – әр мұғалім үшін міндетті қадам. Бұл тек құралдарды меңгеру емес, оқу процесін трансформациялау, оны жекелендіру және әр оқушының потенциалын ашу. Ал оны сапалы жүзеге асыру – болашақты құруға арналған инвестиция. Өйткені бүгінгі жастардың цифрлық дағдылары – ертеңгі елдің экономикалық және әлеуметтік табыстылығының кепілі[5].

Информатика мұғалімі – цифрлық ғасырдың кәсіби көшбасшысы. Оның білімі мен тәжірибесі оқушыларды тек IT-саласының маманы ретінде емес, инновациялар авторы ретінде дайындайды. Біздің міндетіміз – бұл өзгерістерге үлес қосу және білім беруді цифрлық дәуірге лайықты ету. Цифрлық педагогика – бұл уақыт талабы. Ал информатика мұғалімі – осы бағыттағы басты көшбасшы. Оның кәсіби құзыреттілігі неғұрлым жоғары болса, соғұрлым оқушы да цифрлық әлемде еркін бағдар алып, технологияны тек тұтынушы ретінде емес, оны жасай алатын, өзгерте алатын тұлға ретінде қабылдайды. Сондықтан цифрлық педагогиканы меңгеру – әрбір мұғалімнің кәсіби борышы, ал оны сапалы жүзеге асыру – болашаққа салынған сенімді инвестиция.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Сейтқұлова А. Цифрлық педагогика – заманауи білім берудің негізі. Білім журналы, №3. 2023
2. Құсайынова М. Мұғалімнің цифрлық құзыреттілігі: даму бағыттары мен тәжірибесі. – Астана: Ұлттық білім академиясы. 2022
3. Тілеубекова Р. Цифрлық педагогиканың теориялық негіздері. ҚР БҒМ «Білім беруді дамытудың ғылыми-әдістемелік журналы», №2. 2023
4. Mishra, P., & Koehler, M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. Teachers College Record, 108(6), 1017–1054. 2006
5. Howell, J. Teaching with ICT: Digital Pedagogies for Collaboration and Creativity. Oxford University Press. 2020
6. JISC Digital Pedagogy Toolkit. https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_pedagogy. 2022

ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫ – ШӘКІРТТІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ДАМУЫНЫҢ ӨЗЕГІ

Жасболатова Маржан Жасболатовна

бастауыш сынып мұғалімі

Абай облысы, Бородулиха ауданы

Переменовка ауылы

«Переменовка орта мектебі» КММ

Білімнің іргетасы бастауыш сыныптан қаланады. Бұл кезеңде оқушы тек әріп танып, жазуды үйреніп қана қоймай, өмірлік маңызды дағдылардың негізін меңгереді. Соның ішінде ең өзектісі – оқу сауаттылығы. Себебі оқу сауаттылығы – тек мәтінді дауыстап оқу емес, оны түсіну, талдау, мәнін ашу және сол ақпаратты өмірлік жағдайларда

қолдана білу қабілеті. Сондықтан бұл дағдыны шәкірттің функционалдық дамуының өзегі деп толық айтуға болады. Оқу сауаттылығы арқылы оқушы ойлауды, салыстыруды, қорытынды шығаруды, өз пікірін білдіруді үйренеді. Бұл – функционалдық сауаттылықтың негізі. Егер бала мәтін мазмұнын түсінбесе, кез келген пән бойынша берілген ақпаратты дұрыс қабылдай алмайды. Демек, оқу сауаттылығы – басқа білім салаларын меңгерудің де бастауы. Бастауыш сыныпта оқушылардың оқу сауаттылығын дамыту үшін түрлі әдіс-тәсілдер қолданылады:

- мазмұнды сұрақтар қою,
- рөлмен оқу,
- суретпен жұмыс,
- кластер құру,
- логикалық тапсырмалар беру,
- өмірмен байланыстыру.

Мұндай әдістер оқушыны тек тыңдаушы емес, ойланушы, пікір айтушы, ізденуші тұлға ретінде қалыптастыруға көмектеседі. Сондай-ақ, оқулықтағы мәтіндерді ғана емес, қоршаған ортадағы ақпаратты (жарнама, белгілер, хабарландырулар, әлеуметтік желі мәтіндері) түсіну де маңызды. Бұл баланың заманауи қоғамға бейімделуіне, ақпаратты талдай алуына, адаспауына ықпал етеді. Оқу сауаттылығын дамыту арқылы біз шәкірттің:

- тілдік қабілетін,
- логикалық ойлауын,
- өз ойын нақты жеткізу дағдысын,
- өз бетімен білім алу дағдысын нығайтамыз.

Оқу сауаттылығы – тек бастауыш білімнің мақсаты емес, ол – бүкіл өмір бойы қажет болатын дағды. Шәкірттің оқу сауаттылығы неғұрлым жоғары болса, оның ойлау мәдениеті, тіл байлығы, өмірлік жолдағы табысы да соғұрлым арта түседі. Сондықтан бастауыш сынып мұғалімі әр сабағында баланың оқу қабілетін дамытып, оны функционалды сауатты, саналы тұлға ретінде қалыптастыруды басты мақсат етуі тиіс. Практикалық мысалдар:

❖ «Кім жылдам табады?» әдісі

– Мұғалім оқушыларға қысқа мәтін ұсынады. Мәтін бойынша логикалық сұрақтар қойылады: «Кім не істеді?», «Қайда болды?», «Неліктен бұлай болды?»

Бұл әдіс оқушыны жедел ойлануға, мәтінді нақты түсініп оқуға баулиды.

❖ «Мәтінге сапар» тапсырмасы

– Оқушыларға ертегі немесе әңгіме оқылады. Кейін мәтін кейіпкерлерінің іс-әрекеттерін бағалап, олармен келісу/келіспеу бойынша пікірталас ұйымдастырылады.

Бұл тәсіл оқушының сыни ойлауын, өз пікірін дәлелдей алуын дамытады.

❖ «Сен не істер едің?» сұрағы

– Мәтіндегі жағдайды баланың өмірімен байланыстырып, «сен болсаң не істер едің?» деп ойланту – оқу сауаттылығын өмірлік дағдымен байланыстырудың тиімді жолы.

❖ Диалогтік оқу

– Мәтіннен кейін жұптық немесе топтық талқылау жасау. Бұл оқушының тілдік және коммуникативтік дағдыларын қалыптастырады.

Иә, шынында да, қазіргі білім беру жүйесінің басты мақсаты – білімді, білікті ғана емес, сонымен қатар, өмірге бейім, қоғамда өз орнын таба алатын тұлға тәрбиелеу. Осындай тұлғаны қалыптастырудың негізгі кілті – оқу сауаттылығы. Әсіресе, бастауыш сыныптарда оқу сауаттылығын дамыту – шәкірттің функционалдық дамуының өзегі болып табылады. Бастауыш сынып мұғалімінің басты міндеті – баланы оқытып қана қоймай, оны мәтінмен жұмыс істеуге, ақпаратты талдауға, түсінуге және өмірде қолдануға үйрету. Оқу сауаттылығы тек оқу техникасымен шектелмейді. Ол – оқушының кез келген мәтінді, ол көркем шығарма болсын, ғылыми мақала болсын, тіпті қарапайым нұсқаулық болсын, түсініп оқи білу қабілеті. Мұғалім оқушыға мәтіннің мазмұнын, негізгі идеясын, автордың көзқарасын анықтауға бағыт-бағдар береді. Функционалдық сауаттылық – осы оқу сауаттылығының нақты өмірдегі көрінісі. Ол – алған білімді күнделікті өмірдегі түрлі жағдайларда қолдана білу. Бастауыш сыныпта оқу сауаттылығы жоғары деңгейде қалыптасқан оқушылар математикалық есептердің шартын түсінуде, табиғаттану сабағындағы тәжірибелерді орындауда және өзінің ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде қиындық көрмейді. Олар айналасындағы әлемді тереңірек түсінеді, ақпараттық кеңістікте адаспайды және сыни тұрғыдан ойлауды үйренеді[1].

Сондықтан, бастауыш мұғалімі үшін сабақтың әрбір кезеңінде оқу сауаттылығын арттыруға баса назар аудару маңызды. Оқу техникасын жетілдіруден бастап, мәтінге сұрақ қою, оны талдау, өмірмен байланыстыру сияқты әдістерді қолдану арқылы оқушының функционалдық дамуына тікелей ықпал етеді. Осылайша, мұғалім шәкірттерінің тек мектеп қабырғасында ғана емес, болашақ өмірде де табысты болуының берік іргетасын қалайды[3]. Біздің білім берудегі басты мақсатымыз – тек білімді және білікті мамандар дайындау емес, сонымен қатар өзін-өзі тануға, сыни ойлауға және қоғамда тиімді өмір сүруге қабілетті тұлғаларды тәрбиелеу. Бұл мақсатқа жетудегі негізгі құралдардың бірі – оқу сауаттылығы, әсіресе бастауыш сынып деңгейінде оның қалыптасуы. Өйткені балалардың білім алуға деген қабілеті мен әлемді қабылдауы осы кезеңде қалыптасады. Оқу сауаттылығы – тек әріптерді білу емес екенін түсінейік. Көптеген адамдар оқу сауаттылығын тек техникалық оқу, яғни тез және дұрыс оқи білу деп қарастырады. Бірақ шын мәнінде, ол әлдеқайда кең түсінік:

- Мәтінді түсіну – автордың не айтқысы келетінін талдау, негізгі ойды ажырату;
- Сын тұрғысынан қарау – ақпаратты сүзіп алу, шындық пен пікірді ажырату;
- Өмірмен байланыстыру – оқылған нәрсені тәжірибеде қолдана білу.

Бастауыш сынып мұғалімінің міндеті – балалардың осы дағдыларды дамытуына көмектесу. Мысалы, қарапайым әңгіме оқып, оның негізгі қаһарманын талқылау, математикалық есептің шартын дұрыс түсіну немесе табиғат туралы мәтіннен негізгі идеяны шығару – осының бәрі оқу сауаттылығын нығайтады. Оқу сауаттылығының ең маңызды нәтижесі – функционалдық сауаттылық, яғни алынған білімді күнделікті өмірде пайдалана білу. Бастауыш сынып мұғалімі – болашақ ұрпақтың қалыптасуына тікелей ықпал ететін маман. Оның еңбегі арқылы балалар тек оқып білмей, ойлай білетін, талдай алатын және өмірде жүзеге асыра алатын тұлғаларға айналады. Оқу – білімнің бастауы, ал оқу сауаттылығы – оның қуатты құралы!

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Сәтбаева З. Ш. *Бастауыш сыныпта функционалдық сауаттылықты қалыптастыру жолдары.* – Алматы: Білім. 2021
2. ҚР Білім және ғылым министрлігі. *Оқу сауаттылығын дамытуға бағытталған әдістемелік ұсынымдар.* – Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА. 2019
3. OECD. *PISA Reading Literacy Framework.* <https://www.oecd.org/pisa/2018>

ҚҰНДЫЛЫҚТАР АРҚЫЛЫ ТӘРБИЕ БЕРУ: ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ МЕН ЖАҢАРТЫЛҒАН МАЗМҰН

Темирбаева Жанна Бекетаевна
менгерушінің міндетін атқарушы
Абай облысы білім басқармасы
Бородулиха ауылы білім бөлімінің
«Балдәурен» балабақшасы КМҚК

Бала тәрбиесі – ұлт болашағының негізі. Ерте жастан берілетін тәрбие – адамның бүкіл өміріне бағыт-бағдар беретін рухани іргетас. Сондықтан да балабақша жасындағы балаларға тәрбие беру барысында құндылықтарға негізделген көзқарас қалыптастыру – бүгінгі күннің өзекті міндеті. Бұл бағытта ұлттық тәрбие мен жаңартылған білім мазмұны өзара тығыз байланыста іске асырылуы тиіс. Құндылықтарға негізделген тәрбие дегеніміз не? Құндылық – адамның мінез-құлқын, өмірлік ұстанымын, адами қасиеттерін айқындайтын негізгі ұғым. Мысалы: адалдық, жауапкершілік, сыйластық, еңбекқорлық, отансүйгіштік, қамқорлық сынды қасиеттер – кез келген баланың бойында кішкентай кезінен қалыптасуы керек. Мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбие мен оқытудың мазмұны осы құндылықтар төңірегінде ұйымдастырылғанда ғана баланың ішкі дүниесі байып, тұлғалық дамуы дұрыс бағытта жүреді. Ұлттық тәрбие – рухани негіз екені рас.

Қазақ халқының салт-дәстүрі, тілі, діні, әдет-ғұрпы – баланы ұлттық рухта тәрбиелеудің қайнар көзі. Ұлттық құндылықтарды жаңартылған бағдарлама мазмұнымен сабақтастыра отырып беру – бүгінгі тәрбиешінің басты міндеті. Мысалы, төрт түлік, қонақ күту әдебі, сәлемдесу, үлкенге құрмет, кішіні сыйлау, ана тіліне махаббат, жерге, елге деген сүйіспеншілік – бұлар баланың ұлттық болмысын ерте бастан қалыптастырады[1].

Ертегілер, мақал-мәтелдер, ұлттық ойындар арқылы берілген тәрбие баланың бойында рухани байлықты, ойлау қабілетін, шешендікті дамытады. Қазіргі таңда балабақша бағдарламалары жаңартылып, білім мен тәрбие мазмұны бала тұлғасының дамуына бағытталған. Оқу қызметі баланың жас ерекшелігі мен қызығушылығына сай, белсенді әдіс-тәсілдер арқылы жүзеге асады. Мұнда басты назар:

- ❖ Сыни ойлау мен шығармашылыққа,
- ❖ Құндылықтар арқылы өзін-өзі тануға,
- ❖ Бірлесіп жұмыс істеуге,
- ❖ Қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыруға бағытталған.

Мысалы, балалармен бірге топтық жұмыс кезінде ынтымақтастық, сыйластық, тыңдай білу құндылықтарын дамытуға болады. Ал күнделікті тапсырмалар арқылы еңбекке баулу, жауапкершілікті сезіну секілді қасиеттерді қалыптастыру оңай жүзеге асады. Жаңартылған мазмұн – бұл баланың жас ерекшелігіне, қызығушылығына және танымдық қабілетіне сай құрылымдалған оқу мен тәрбиенің жүйесі. Мұнда баланы дайын ақпаратпен шектемей, оның өз бетінше ойлауына, шешім қабылдауына, топпен жұмыс істеуіне жағдай жасалады. Яғни тәрбиешінің рөлі ақпарат берушіден гөрі – бағыттаушы, серіктес тұлғаға айналады. Жаңартылған бағдарламаларда баланың дамуына ерекше мән беріледі. Сонымен қатар оқу қызметі ойын, жоба, зерттеу, топтық жұмыс, шығармашылық тапсырмалар арқылы жүргізіледі. Мұндай тәсілдер баланың белсенділігін оятып, өз пікірін айтуға, тыңдай білуге, өзгені құрметтеуге баулиды. Бұл – баланың ертеңгі қоғамда өз орнын табуына көмектесетін алғашқы қадамдар. Мысалы, «Менің отбасым», «Мен – Қазақстан баласымын», «Достық – үлкен байлық» сияқты тақырыптар баланың ұлттық танымын қалыптастырумен қатар, рухани-адамгершілік тәрбиесін де жүзеге асырады. Мұндай бағыттар жаңартылған мазмұнның тәрбиелік әлеуетінің жоғары екенін көрсетеді[2].

Жаңартылған білім мазмұны – баланы өмірге бейімдейтін, ойлауға, шешім қабылдауға, өзін тұлға ретінде сезінуге жетелейтін маңызды құрал. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту

жүйесінде бұл бағытты сапалы іске асыру – тәрбиешінің кәсіби шеберлігіне, құндылықтық ұстанымына, балаға деген шынайы махаббатына тікелей байланысты. Тәрбие мен білімнің үйлесімді дамуы арқылы біз болашақта жауапты, ізгі жүректі, саналы ұрпақ тәрбиелей аламыз. Мектепке дейінгі тәрбие – баланың болашақ өмірінің іргетасы. Осы кезеңде бала бойында адамгершілік, адалдық, еңбексүйгіштік сияқты маңызды құндылықтар қалыптасады. Осы тұрғыда, ұлттық тәрбие мен жаңартылған мазмұн – балабақшадағы тәрбие жұмысының екі негізгі бағыты ретінде ерекше мәнге ие. Ұлттық тәрбие – баланың санасына туған халқының мәдениетін, салт-дәстүрін, тілін және тарихын сіңіру. Бұл процесс тек ән-күй немесе ойын арқылы ғана емес, күнделікті өмірдегі қарым-қатынас, әңгіме-дүкен және үлгі-өнеге көрсету арқылы жүзеге асады. Балабақшадағы әрбір іс-әрекет, ойын және сабақ ұлттық құндылықтарға негізделген болуы керек. Мысалы, «Қазақ үйінің бөлшектері», «Асық ату», «Көкпар» сияқты ұлттық ойындарды ойнату арқылы бала тек қызықты уақыт өткізіп қана қоймайды, сонымен қатар батылдық, шапшаңдық және ұлттық рух сияқты қасиеттерді бойына сіңіреді. Бұл тәрбие баланың өзінің ұлттық болмысын танып, оны мақтан тұтуына ықпал етеді. Жаңартылған мазмұн – бұл заманауи талаптарға сай жаңа әдістер мен технологияларды қолдану. Бүгінгі таңда балалардың айналасында цифрлық әлем қалыптасқан. Сондықтан тәрбиешілер осы мүмкіндіктерді тиімді пайдалана білуі қажет. Интерактивті тақталар, дамытушы ойындар және онлайн ресурстар арқылы балалардың логикалық ойлауы, шығармашылық қабілеті және ақпараттық сауаттылығы дамиды. Жаңартылған мазмұн ұлттық тәрбиемен тығыз байланыста болуы керек. Мысалы, ұлттық ою-өрнектерді заманауи дизайн бағдарламалары арқылы салу, немесе қазақ ертегілерін интерактивті түрде көрсету арқылы балалардың қызығушылығын арттыруға болады[3].

Осылайша, ұлттық тәрбие мен жаңартылған мазмұнның үйлесімділігі – балабақшадағы тәрбие жұмысының тиімділігін арттырудың кілті. Бұл екі бағыт бір-бірін толықтырып, баланың бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыруға және оны заманауи әлемге бейімдеуге көмектеседі. Құндылықтар арқылы тәрбие беру – баланы тек оқытып қана қоймай, оны адамгершілігі мол, ұлттық рухты, жоғары мәдениетті тұлға етіп қалыптастырудың ең тиімді жолдарының бірі. Құндылықтарға негізделген тәрбие – баланың ішкі жан дүниесін байытып, жүрегіне имандылық пен мейірімділік ұялататын, санасын тазалық пен әділетке бастайтын рухани іргетас. Мұндай тәрбие балаға өмір бойы жолбасшы болатын ұстанымдар мен қасиеттерді дарытады. Бүгінгі таңда мектепке дейінгі тәрбие жүйесінде ұлттық тәрбие мен жаңартылған білім мазмұнының ұштасуы – ерекше мәнге ие. Ұлттық тәрбие – бұл халқымыздың ғасырлар бойы жинақтаған тәлім-тәрбиелік мұралары: салт-дәстүр, әдет-ғұрып, тілі мен діні, тарихы мен мәдениеті. Ал жаңартылған мазмұн осы рухани негіздерді заманауи әдіс-тәсілдермен үйлестіріп, балаға жақын, түсінікті, қызықты формада жеткізудің жолдарын ұсынады. Егер ұлттық тәрбие – баланың тамыры болса, жаңартылған мазмұн – оның өсуіне, жетілуіне мүмкіндік беретін қорек. Екеуі өзара үйлесім тапқанда ғана баланың бойында Отанға деген сүйіспеншілік, үлкенге құрмет, кішіге ізет, еңбекке жауапкершілік, табиғатқа жанашырлық сияқты нағыз азаматқа тән қасиеттер жүйелі түрде қалыптасады. Бұл – кез келген халықтың болашақ ұрпағына қояр басты талабы. Осындай құндылықтарға негізделген тәрбиені балабақшада беру – тәрбиеші үшін үлкен жауапкершілік қана емес, сонымен қатар үлкен абырой мен сенім. Себебі бала жаны — нәзік, таза, жаңа қалыптасып келе жатқан әлем. Сол әлемге қандай із қалдырсақ, болашақта соны көреміз. Сондықтан балабақша тәрбиешісі тек білім мен дағдыны ғана емес, жүректегі жылулық пен ұлттық рухты, мәдениетті де бала бойына сіңіре білуі қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік стандарты. – Астана: ҚР БҒМ. 2021
2. Айтмамбетова Б. Ғ. Ұлттық тәрбие – ұлт болашағының негізі. – Алматы: Қазақ университеті. 2019
3. Тілеубекова Р. К. Мектепке дейінгі тәрбиеде құндылықтар жүйесі. – Нұр-Сұлтан: Білім баспасы. 2022

СОЗДАНИЕ РАЗВИВАЮЩЕЙ ЭТНО-КНИЖКИ ИЗ ФЕТРА НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Мануленко Наталья Петровна
учитель художественного труда
педагог-исследователь
КГУ «Средняя общеобразовательная школа №19»
отдела образования города Семей
управления образования области Абай

На уроках художественного труда основой организации образовательного процесса является объединение воспитания и образования. В ходе учебного процесса реализуется приобщение обучающихся к национальным культурным истокам, создаются условия для успешной творческой самореализации.

Реализация программы «Біртұтас тәрбие»

В программе «Біртұтас тәрбие» очень точно определена ценность воспитательной работы. В программе целостного воспитания большое внимание уделяется проекту «Шабыт», который направлен на развитие умения критически и творчески мыслить. Также одной из задач программы «Біртұтас тәрбие» является воспитание духовно-нравственных качеств гармонически развитой личности.

На уроках художественного труда девочки обучаются различным ремёслам, традиционным и современным видам рукоделия. Деятельность направлена непосредственно на воспитание культурных ценностей и развитие творческих способностей учащихся. На занятиях изучаются виды национального костюма, отличия традиционного и современного костюма, возможности применения традиционных элементов одежды и орнаментов в наше время. Девочки учатся шить и вышивать, вязать и работать с войлоком и бисером. Изготовление украшений, поясов, сумок, головных уборов всегда сопровождается декорированием с применением национального орнамента. Поэтому в 5-6 классах уделяется большое внимание изучению видов орнамента, его элементов, назначения и возможности применения в декоре более сложных изделий. Считаю целесообразным совместить тему изготовления развивающих игр по программе 6 класса с темой изучения казахской национальной культуры, в частности, орнамента.

Данный приём помогает успешно реализовать несколько задач: создание развивающей книжки, изучение казахского орнамента и других элементов культуры, развитие творческих способностей, воспитание духовно-нравственных качеств учащихся.

Цели:

- ✓ Выполнять задания по разработке дизайна различных объектов, соблюдая основные законы композиции, опираясь на собственный опыт и знания;
- ✓ Изучать и определять особенности ремесла и дизайна казахской национальной культуры
- ✓ Использовать элементы казахской национальной культуры в процессе создания творческих работ и изделий
- ✓ Использовать материалы и инструменты, соблюдая технику безопасности, осознавая и демонстрируя её важность
- ✓ Воспитание духовно-нравственных качеств гармонически развитой личности

«Создание развивающей этно-книжки из фетра на уроках художественного труда.»

В программе 6 класса часть уроков посвящена разработке изделия из текстильных материалов, созданию развивающей игры.

Работа над созданием развивающей книжки начинается с создания эскиза и выполнения выкройки.

Немаловажно и то, что, выполняя этнокнижку учащиеся размышляют с точки зрения полезности, нужности. Для кого, как будет применяться книжка, кому подойдёт по возрасту, полу, характеру, какие тематические задания можно включить в книжку. То есть рассуждают как будущие специалисты в

области дизайна.

Требования к развивающей книжке: Развивающая книжка — это предмет, предназначенный для обучения в игровой форме. Книга помогает ребёнку познавать окружающий мир, способствует развитию мышления, памяти, речи, а этно-книга из фетра может помочь в изучении родной культуры и языка. Она должна быть: безопасной, эстетичной, яркой, качественной, прочной, доступной финансово.

- **Материал для изготовления этнокнижки: фетр**

- ✓ Удобный, не сложный в обработке
- ✓ Доступный экономически
- ✓ Прочный, получаются долговечные изделия
- ✓ Яркий, красочные локальные цвета

Работа с фетром помогает создать условия для ситуации успеха на уроке. Так как фетр является удобным, доступным, не сложным в обработке материалом, для развития мелкой моторики при работе с ножницами и швейных навыков. Для развития цветовосприятия, воображения, так как фетр часто бывает окрашен в яркие локальные цвета и удобен при составлении цветовых композиций. Кроме того, этот материал является достаточно прочным и экологичным. Изделия, выполненные ребёнком, не разрушатся, сохранятся на долгое время. Но, вместе с тем, работа с фетром требует аккуратности, знания гармоничного цветового сочетания и умения выполнять декоративную отделку изделия.

Примеры страниц этно-книжки: В этно-книжку могут быть включены самые разнообразные задания: виды орнаментов, составление пазлов с изображением национальной посуды, одежды, убранства юрты, изображения музыкальных инструментов, сюжетные картинки с движущимися фигурами.

«Дастархан»

Составить пазл с изображением национальной посуды. Дастархан – не только богато накрытый стол с угощением, но и важная часть национальной культуры. В программе есть уроки, посвященные традициям и этикету казахской национальной кухни. Здесь более важно привлечение внимания и возникновение интереса к теме дастархан. Можно выполнить серию пазлов с различными видами национальной посуды: астау, шара, ожау, казан, саба, торсык, табак, пиала. Можно также совместить с темой «Декоративный натюрморт»

«Найди по тени». Изучение названий национальных музыкальных инструментов. Без музыки и инструментов для ее исполнения невозможно представить культуру народа. Они демонстрируют развитие духовности этноса, передают своеобразие его мировоззрения. Возможно совмещать изображения инструментов со звуковым рядом. Здесь представлены такие инструменты как домбра, кобыз, жетыген и асатаяк.

«Найди пару». Определение различных видов орнаментов: зооморфный, растительный, геометрический, космогонический. Изучение названий элементов орнаментов (бараний рог, тюльпан, верблюжий след, тумар, ромб, итд) А также развитие логики, внимания, цветовосприятия.

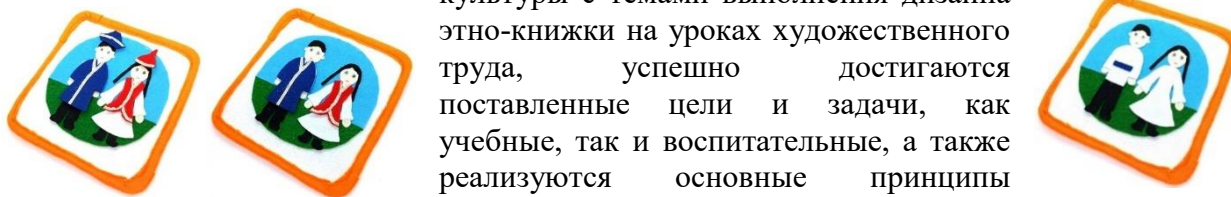
«Асыки». Игровые элементы для изучения устного счёта. Изучение национальных традиций (игры, праздники)

«Радуга». Игровые элементы для изучения цветов спектра. Элементы на липучках могут быть выполнены в виде элементов орнаментов.

«Национальная одежда» Национальный костюм - не только часть современной материальной культуры, но и одна из граней исторического наследия Казахстана. Изучение различных видов одежды весьма успешно может происходить в игровой форме с помощью страниц книжки со съёмными элементами костюма. Например: камзол, бешмет, шапан, саукеле, калпак, такия, койлек. Таким образом, объединяя темы изучения национальной культуры с темами выполнения дизайна этно-книжки на уроках художественного труда, успешно достигаются поставленные цели и задачи, как учебные, так и воспитательные, а также реализуются основные принципы воспитательной программы «Біртұтас тәрбие».

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Лагус Виталий Сергеевич
учитель английского языка
КГУ «Средняя школа имени Николая Островского»
отдела образования Бородулихинского района
управления образования области Абай

Андатпа: Мақалада мұғалімдерді дамыту және кәсіби даярлау мәселелері, сондай-ақ оларды және олардың оқушыларының функционалдық сауаттылығын арттыру жолдары қарастырылады, бұл білім беруде қажетті құзыреттерді меңгеру көрсеткіші ретінде қарастырылады. Автор әдістер мен әзірлемелерді зерттейді, ағымдағы мәселелердің шешімдерін бірлесіп іздейді және зерттеудің практикалық және теориялық маңыздылығын анықтайтын нақты өмірлік жағдайлардағы заманауи сын-қатерлерге жауап береді.

Түйін сөздер: оқыту стратегиясы, сыни тұрғыдан ойлау, сыныптық іс-әрекет, қолдау, сүйемелдеу, дарынды бала.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы развития и профессиональной подготовки учителей, а также пути повышения их и функциональной грамотности их учеников, которая рассматривается как показатель овладения компетенциями, необходимыми в образовании. Авторы исследуют методы и разработки, ведут совместный поиск решений текущих проблем и отвечают современным вызовам в реальных жизненных ситуациях, что определяет практическую и теоретическую значимость исследования.

Ключевые слова: стратегии преподавания, критическое мышление, классная деятельность, поддержка, сопровождение, одаренный ребенок.

Abstract: The article considers the issues of teachers' development and training and ways of increasing their students' functional literacy that is seen as an indicator of mastering the competencies required in education. The authors explore methods of develop teachers and students' ability to conduct joint search for solutions to current problems and meet modern challenges in real life situations, which determines practical and theoretical significance of the research.

Keywords: learning strategy, critical thinking, classroom activities, support, support, gifted child.

В профессиональной литературе (отечественной и зарубежной) указывается несколько типов функциональной грамотности, в зависимости от выбранной точки зрения, т.е. того, что взято за основу классификации: грамотность школьников грамотность молодежи и взрослых, грамотность чтения, лексическая грамотность, медиаграмотность, компьютерная грамотность, наука, исследования, ИТ-грамотность и так далее.

Исследователи в этой области по всему миру имеют дело с процессом чтения: начиная с распознавания символов и их организации в слова, последовательности слов в предложения, с проблемами, возникающими на этих этапах, заканчивая различными способами изучения и интерпретации текста. Современные общества по всему миру, по крайней мере номинально, проявляют интерес к повышению грамотности, т.е. обращайте внимание на плохие результаты национальных и международных тестов на грамотность. Вызывает тревогу, что интерес к чтению снижается, большинство детей школьного возраста больше интересуются

другими видами развлечений - более того, они рассматривают чтение, и особенно домашнее, как дополнительную нагрузку и т.д. в большинстве европейских стран существуют национальные органы для координации и поддержки мероприятий, пропагандирующих чтение, разрабатывающие конкретные стратегии для улучшения этих навыков.

Дисциплина в современном образовательном процессе выступает как предмет саморазвития и разнообразной деятельности. Для реализации личностно-ориентированного подхода к преподаванию и педагогическому воспитанию ученики должны научиться стимулировать активность студентов, вдохновлять их на то, чтобы они не только понимали, чего от них ожидают, но и занимали позицию преподавателя, соглашались с ней, могли выдвигать собственные идеи, отстаивать свое мнение и действовать как полноправные партнеры в общении [1, с.190.].

Стремление к формированию у учащихся мотивации к чтению

В рамках проекта PISA было разработано следующее определение грамотности чтения: понимание, использование письменных текстов и размышление над ними для достижения своих целей, развития своих знаний и потенциала, а также для участия в жизни общества. Это определение грамотности делает очевидным, что чтение не рассматривается как единый навык; скорее, это часть процесса, подходы и навыки, которые варьируются в зависимости от читателя, типа текста, а также от цели или ситуации, в которой происходит чтение. Когнитивное понимание, подчеркивающее интерактивный характер процесса чтения и конструктивистский, творческий характер процесса понимания - это концепция грамотности чтения, на которой основан проект PISA. Значение текста конструируется во взаимодействии читатель-текст, и то, что читатель привносит в это взаимодействие - это когнитивные и метакогнитивные стратегии обработки текста[3, с.179-189.].

Предполагается, что функциональная грамотность учащихся дает им возможность приобрести реальный опыт как в учебе, так и в жизнедеятельности. Так много учеников в нашей стране покидают школы после изучения английского языка, но все еще не могут говорить на нем. Процесс изучения иностранного языка часто включает в себя пять шагов:

1. выполнение чего-либо;
2. вспоминая, что произошло;
3. размышляя об этом;
4. делая выводы из этого размышления;
5. используя эти выводы для использования в дальнейшей практике.

Важно, чтобы на этих этапах работы могли поступать информация, обратная связь, рекомендации и поддержка от учителя, сверстников и даже родителей, но что имеет решающее значение для формирования функциональной грамотности учеников, так это то, что они должны выполнять большинство заданий самостоятельно. Основное фундаментальное допущение по этому вопросу заключается в том, что учащиеся могут узнать больше, делая что-то сами, а не слушая рассказы о них или о том, как это делать.

Особенности функциональной грамотности

В то же время результаты исследования указывают на необходимость изменений в общем образовании и подготовке преподавателей в университетах. Очевидно, что современные подходы и соответствующие интерактивные методы, которые недостаточно используются в современном образовании, как в школе, так и на курсах повышения квалификации преподавателей школ, играют важную роль в развитии функциональной грамотности. Предметные знания должны быть гибкими, глубокими и хорошо усвоенными, поскольку это является необходимым условием формирования функциональной грамотности учащихся как интегральной характеристики их личности, их способности занимать общественную позицию в определенной деятельности и науке. В настоящее время функциональная грамотность является первым шагом к успешной самореализации в обществе. Таким образом, функциональная грамотность - это мета-субъективный, интегральный феномен, который формируется в процессе изучения школьных предметов с акцентом на личностные особенности и который проявляется в различных формах образования, которые рассматриваются как эффективный инструмент развития функциональной грамотности как учителей, так и учащихся [2, с. 94-98].

Закключение. Учащийся, владеющий «функциональным» английским языком, способен рассмотреть проблему или задание, определить функциональные навыки английского языка, которые помогут ему справиться с ней, выбрать из набора навыков, в которых он компетентен (или знает, какая помощь ему нужна и к кому обратиться), и соответствующим образом применить их. Это взаимодействие четырех факторов означает, например, что решение сложной проблемы в ситуации, с которой учащийся незнаком, но которая требует относительно нетребовательных навыков владения английским языком, может включать более высокий уровень "функциональности", чем относительно простая задача в знакомом контексте, требующая более продвинутых "предметных" навыков. Именно сочетание четырех факторов подтверждает функциональный уровень квалификации. Выводы, полученные в результате применения данного метода обучения, показывают, что он обеспечивает расширение знаний и навыков, необходимых для создания текстов различных типов, тем самым способствуя развитию функциональной грамотности у учащихся.

Список литературы:

1. Маккарти М., О'Делл Ф. Используемые английские словосочетания. Издательство Кембриджского университета, 2005., с. 190.
2. Шалашова М.М., Шевченко Н.И. Москва: Московский государственный педагогический университет. [2015]. Качество программ непрерывного профессионального образования: поиск ответов на вызовы нашего времени, Человеческий капитал, 7[79], с. 94-98.
3. Шалашова М.М., Шевченко Н.И. [2016]. Корпоративная модель профессионального развития: обучение учителей для реализации основных образовательных программ общего образования, Вестник Московского государственного областного университета. Серия «Педагогика», 2, с.179-189.

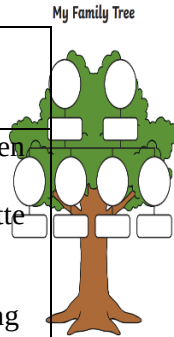
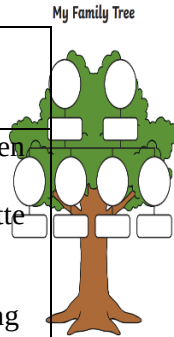
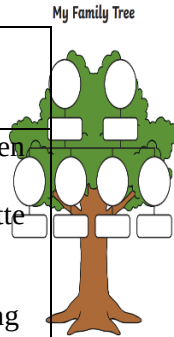
FAMILY AND FRIENDS

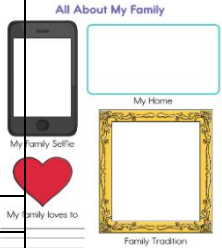
Бейсенбекова Меруерт Мухтаровна
 учитель английского языка
 КГУ «Бель-Агачская средняя школа»
 отдела образования Бородулихинского района
 управления образования области Абай

Lesson: Unit 3 My family and friends	Topic: Family and friends	School: Bel-Agach’s Secondary school
Date:_____		Teacher name: Beisenbekova Meruyert Mukhtarovna
CLASS:3		
Learning objectives that this lesson is contributing to	1. UE7 Use personal subject pronouns to identify things 2.S5 Produce words in response to prompts 3.S1 make basic personal statements and simple statements about objects 4.S3 pronounce basic words and expressions intelligibly 5. UE7 use personal subject pronouns to identify things 6.U1 use common singular and plural nouns to say what and where things are Recognize with support simple greetings recognize the spoken form of a limited range of basic and everyday classroom words 7. UE4 use determiners this these to indicate what something is	
Lesson objectives		
All learners will be able to: -recognize words “family and friends” -Apply I’m... You are.. He is....She is. Most learners will be able to: -identify and tell vocabulary “family and friends” -tell about his\her family using “This is...Her name is\ His name is...with less support Some learners will be able to: Retell a monologue using his\her family using “This is...Her name is\ His name is...without any support		

		Course of the lesson	
Section and timings		Activities	Resources
Beginning	Warming-up 3 m	“Hit the fly” Children are given fly swatters imagining that pictures are flies. Then a teacher says the word and 2 kids hit this word; the first kid to find this “fly” is the winner	ball
	Start- up activity	Children are presented constructions below. Children make a circle and listen then say.	badges

Middle	8 m	I'm.. You are... She is... He is... Yes that's right / No Teacher shows a picture and indicate Boy\girl Students take sits. Teacher gives blank colourful cards to fill them with names and ages. Then Kids make up sentences I'm ____. Then children make a circle and describe each other She's.. He's... You are...								
	3 min	kids watch the video and guess the topic of the lesson “Family”	Video script							
	10 min	Fixing of the vocabulary “Family and friends” <u>Modelling</u>: teacher demonstrates pictures and models pronunciation of the words relevant to the topic. Students repeat. <u>Recasting</u>: teacher asks concept checking questions – Is this mum? Is this dad? Is this brother?etc showing wrong pictures. <u>Drilling</u> Children observe pictures in a book and name members of the family with teacher support <u>Fixing</u> Pupils do exercises in a work book								
	Production	Children watch the video about family and friends and chant Formative assessment <table><tr><td>Subject programme</td><td>Learning objective</td><td>Assessment guidance</td><td></td></tr><tr><td>Use of English , Speaking</td><td>UE4 use determiners a an this these to indicate what something is S1:make basic personal statements and simple statements about objects</td><td>Students go to the board when nominated and tell about his\her family using silhouette picture of the family. Source of evidence may include classroom monitoring and recording.</td><td> </td></tr></table>	Subject programme	Learning objective	Assessment guidance		Use of English , Speaking	UE4 use determiners a an this these to indicate what something is S1:make basic personal statements and simple statements about objects	Students go to the board when nominated and tell about his\her family using silhouette picture of the family. Source of evidence may include classroom monitoring and recording.	
Subject programme	Learning objective	Assessment guidance								
Use of English , Speaking	UE4 use determiners a an this these to indicate what something is S1:make basic personal statements and simple statements about objects	Students go to the board when nominated and tell about his\her family using silhouette picture of the family. Source of evidence may include classroom monitoring and recording.								

					
		Success criteria			
		Learners achieve this learning objective, if they	Learners are working towards this learning objective, if they		
		Can describe his/her family applying : this is my dad. He is...(old). This is my mum. she is ... (5,6 sentences)	Struggle to describe family and make up less than 5 sentences.		
End	Wrap - up Evaluation of the lesson	Evaluation of the lesson I can recognize family and friends words I can identify and tell vocabulary “family and friends” I can tell about his\her family using “This is...Her name is\ His name is...” Home task WB p			English channel book

Reflection Use the space below to reflect on your lesson. Answer the most relevant questions from the box on the left about your lesson.

Summary evaluation

What two things went really well (consider both teaching and learning)?

1:

2:

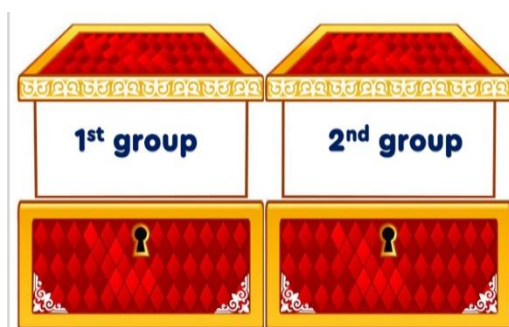
What two things would have improved the lesson (consider both teaching and learning)?

1:

2:

What have I learned from this lesson about the class or achievements/difficulties of individuals that will inform my next lesson?

Additional material

ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ – АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕТУДІҢ НЕГІЗГІ НӘТИЖЕСІ

Онайбаева Мадина Жанатовна
ағылшын тілі пәнінің мұғалімі
Абай облысы білім басқармасының
Бородулиха ауданы білім бөлімінің
«Жезкент орта мектебі» КММ

XXI ғасыр – жаһандану дәуірі. Бұл кезеңде шет тілін, соның ішінде ағылшын тілін меңгеру – тек білім алушы үшін емес, жалпы қоғам мүшесі үшін қажеттілікке айналды. Алайда ағылшын тілін жай жаттап үйрену жеткіліксіз. Бүгінгі таңда басты мақсат – оқушының тілдік білімін функционалдық сауаттылықпен ұштастыру. Яғни, алған білімін күнделікті өмірде тиімді қолдана білу қабілетін дамыту – тіл үйретудегі басты нәтиже болуы тиіс. Функционалдық сауаттылық – бұл адамның алған білімін өмірлік жағдаяттарда еркін қолдана алуы. Ағылшын тілі пәні осы дағдыны дамытуда ерекше рөл атқарады. Себебі тіл – тек қарым-қатынас құралы ғана емес, сонымен бірге мәдениетаралық байланыс, ақпаратпен жұмыс істеу, өз ойын жеткізу, сыни ойлау, шығармашылық қабілетті дамыту құралы. Неліктен функционалдық сауаттылық маңызды? Бүгінгі оқушы – ертеңгі халықаралық маман, саяхатшы, ғалым немесе кәсіпкер. Ол үшін ағылшын тілін білу ғана емес, оны нақты жағдаятта қолдана білу маңызды. Мысалы:

- ❖ ағылшын тілінде хат жазу,
- ❖ нұсқаулық оқу,
- ❖ онлайн форманы толтыру,
- ❖ ақпарат іздеу,
- ❖ пікір білдіру,

– осының барлығы функционалдық сауаттылықтың көріністері.

Ағылшын тілі сабақтарында функционалдық сауаттылықты қалай дамытуға болады?

Диалог, пікірталас, рөлдік ойындар – оқушыны нақты өмірлік жағдаятта сөйлеуге дағдыландырады. Мысалы: Dialogue: A Student at the Library

Librarian: Hello! How can I help you today?

Student: Hi! I'm looking for a book about animals.

Librarian: Sure! What kind of animals are you interested in?

Student: Wild animals. Maybe something with pictures?

Librarian: I have just the right book for you. It's called "Amazing Wild Animals." Would you like to borrow it?

Student: Yes, please. It looks great!

Librarian: Do you have your library card?

Student: Yes, here it is.

Librarian: Thank you. You can keep the book for two weeks.

Student: Okay, thank you very much!

Librarian: You're welcome! Enjoy your reading.

Аутенттік мәтіндермен жұмыс – газеттер, жарнамалар, онлайн мақалалар арқылы оқушыға шынайы тілдік орта жасалады. Ағылшын тілі сабағында аутентикалық мәтіндерді қолданудың маңызы зор. Бұл ағылшын тілін оқытудағы ең тиімді әдістердің бірі. Аутентикалық мәтіндер – бұл арнайы оқуға арналмаған, күнделікті өмірде қолданылатын шынайы материалдар. Оларға газет мақалалары, жарнамалар, онлайн мақалалар, блогтар мен форумдар, әлеуметтік желідегі жазбалар және фильмдердің сценарийлері жатады. Бұл тәсіл оқушыға шынайы тілдік ортаны қалыптастырып, тілді қолданудың нақты контекстін ұсынады. Аутентикалық мәтіндермен жұмыс істеудің бірнеше маңызды артықшылықтары бар:

Шынайы тілдік орта қалыптастырады. Оқулықтардағы мәтіндер көбінесе жеңілдетілген және тақырыптары шектеулі болады. Ал газеттер мен онлайн мақалалар арқылы оқушылар ағылшын тіліндегі нақты сөздерді, идиомаларды, сленгтерді және тілдік ерекшеліктерді үйренеді. Бұл олардың ағылшын тілін одан әрі терең түсініп, коммуникативтік дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Оқушының қызығушылығын арттырады. Оқушылар өздеріне қызықты тақырыптар бойынша материалдарды таңдау арқылы оқуға деген ынтасын арттырады. Спорт, музыка, кино, ғылым немесе технология туралы жаңалықтарды оқу арқылы олар тек тілдік дағдыларын жетілдіріп қана қоймай, сонымен қатар, жалпы білімдерін де кеңейтеді.

Сыни ойлауды дамытады. Газет мақалалары немесе онлайн пікірталастар арқылы оқушылар ақпаратты талдауға, әртүрлі көзқарастарды салыстыруға және өз пікірін білдіруге үйренеді. Бұл олардың тек ағылшын тілін ғана емес, сонымен қатар ақпараттық сауаттылығын да арттырады[1].

Сөздік қорын байытады. Аутентикалық мәтіндерде кездесетін жаңа сөздер мен сөз тіркестері оқушының сөздік қорын байытып, оларды күнделікті сөйлесуде және жазба жұмыстарында қолдануға үйретеді. Мұғалім жаңа сөздердің мағынасын контекст арқылы түсіндіруге және оларды есте сақтау үшін түрлі әдістерді қолдануға мүмкіндік алады[2].

Ағылшын тілі сабағында аутентикалық мәтіндермен жұмыс істеу – оқушыны шынайы өмірге дайындаудың тиімді құралы. Бұл әдіс оқушылардың тілдік дағдыларын кешенді түрде дамытып қана қоймай, олардың өмірлік тәжірибесін және дүниетанымын кеңейтуге де ықпал етеді. Мұғалімнің міндеті – осы материалдарды сабақ барысында дұрыс таңдап, тиімді қолдана білу.

Жобалық жұмыс пен презентациялар – өз ойын ағылшын тілінде жеткізе білуге, жауапкершілік пен ізденімпаздыққа үйретеді. Сөздік қор мен грамматиканы өмірмен байланыстыру – құр жаттау емес, қолдануға бағыттау. Сөздік қор мен грамматиканы тек құр жаттау – тиімсіз. Шынайы нәтижеге жету үшін оларды өмірмен байланыстыру қажет. Бұл тәсіл оқушының тілді практикада қолдану дағдысын қалыптастырады.

Қолдануға бағыттау. Оқушы жаңа сөзді немесе грамматикалық ережені жаттап қана қоймай, оны күнделікті өмірдегі әңгімелерде, жазба жұмыстарында немесе түрлі жағдаяттарда қолдануға үйренеді. Бұл білімнің санада берік сақталуына ықпал етеді[3].

Мәнділік қалыптастыру. Оқушы үшін мағынасы бар, өзіне қатысты нәрсені үйрену әлдеқайда жеңіл. Мысалы, «Спорт» тақырыбындағы сөздерді оқушының сүйікті спорт түрімен байланыстыру немесе «саяхат» тақырыбындағы грамматикалық құрылымдарды өзі армандаған саяхат туралы әңгіме құрастыру арқылы қолдану тиімді.

Табиғи тілдік орта құру. Сабақта жасанды жаттығулардың орнына, диалогтар, рөлдік ойындар және нақты өмірлік жағдаяттарды модельдеу арқылы оқушыға тілдік орта жасалады. Бұл оқушыны шынайы коммуникацияға дайындап, тіл үйрену процесін қызықты әрі мәнді етеді. Сөздік қор мен грамматиканы құр жаттаудан гөрі, оларды өмірмен тығыз байланыстырып, практикада қолдануға бағыттау – тіл үйренудің ең тиімді және нәтижелі жолы. Функционалдық сауаттылық – ағылшын тілін оқытудың басты нәтижесі ғана емес, заманауи білім берудің түпкі мақсаты. Оқушы алған білімін тек дәптер мен оқулық шеңберінде емес, шынайы өмірде қолдана алғанда ғана біз білім сапасы туралы сөз ете аламыз. Сондықтан ағылшын тілі пәні арқылы баланың функционалдық сауаттылығын дамыту – әрбір мұғалімнің басты міндеті. Бұл бағыт – оқушыны тілдік тұрғыда ғана емес, тұлғалық тұрғыда дамытудың да тиімді жолы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Harmer, J. «The Practice of English Language Teaching». Pearson Education, 2007.
2. Lightbown, P., & Spada, N. «How Languages are Learned». Oxford University Press, 2013
3. Ellis, R. «Task-based Language Learning and Teaching». Oxford University Press, 2003.

СӨЙЛЕУДІ ДАМУДАҒЫ QR-КОД ЖӘНЕ ИНТЕРАКТИВТІ ЖАТТЫҒУЛАР

Киякпаева Анар Кабдолдиновна
мектепалды даярлық сыныбының тәрбиешісі
Абай облысының білім басқармасы
Бородулиха ауданының білім бөлімі
«Жезкент орта мектебі» КММ

Сөйлеу – баланың ойлау, қабылдау, қарым-қатынас жасау дағдыларымен тығыз байланысты күрделі процесс. Мектепалды даярлық тобындағы балалардың сөздік қоры, байланыстырып сөйлеуі, сөйлем құрауы, еркін әңгімелеуі – бастауыш білімге даярлықтың маңызды негізі. Қазіргі заман балабақша мен бастауыш білім беру жүйесіне жаңа технологияларды, соның ішінде сандық құралдарды тиімді енгізуді талап етеді. Балалардың сөйлеу дағдыларын дамыту – олардың танымдық, әлеуметтік және оқу-таным әрекетінің негізі болып табылады. Ал қазіргі цифрлық буынға қызықты, тартымды әдіс ретінде QR-код және интерактивті жаттығуларды қолдану – сөйлеуді дамытудағы жаңашыл әрі тиімді тәсілдердің бірі. Өйткені қазіргі таңда балалардың сөйлеу дағдылары өте қиын, күн санап нашарлап барады. Балалардың тілдері кеш шығып, баланың жас ерекшелігіне сай сөздер қорын меңгере алмай жатыр, балалар күнделікті тұрмыстық сөздердің өзін қарым қатынаста қолдана алмай жатыр. Өйткені коммуникация төмен. Сондықтан бұл әдіс балалардың қызығушылығын арттырып, белсенді қатысуына жағдай жасайды, сонымен қатар педагог жұмысының тиімділігін көтереді.

Балалардың сөйлеуін дамытуда QR-код пен интерактивті жаттығулардың мүмкіндіктерін ашып көрсету және олардың тиімді қолдану жолдарын сипаттауда педагог жаңа, заманауи тәсілдерге сүйенуі керек.

Жалпы, «QR-код дегеніміз не және оны қалай қолдануға болады?», деген сұраққа жауап іздесек, QR-код (Quick Response code) — ақпаратты жылдам алуға мүмкіндік беретін екі өлшемді штрих-код. Бұл кодтың көмегімен балалар немесе педагогтар видео, сурет, мәтін, аудиожазба немесе ойын сілтемесін аша алады. Мысалы:

- ❖ Балалар тақырыпқа сай суретті QR-код арқылы ашып, сипаттайды;
- ❖ Дыбыстық ертегі тыңдайды, мазмұнын айтып береді;
- ❖ Сөйлем құрау тапсырмаларын орындайды;
- ❖ Артикуляциялық жаттығулардың бейнежазбасын қарайды.

Ал, интерактивті жаттығулардың сөйлеуге әсері, немесе интерактивті жаттығулар дегеніміз – баланың өзара әрекет арқылы тапсырма орындауына негізделген ойындар мен жаттығулар. Олар:

- ✓ Логикалық және мағыналық байланысты күшейтеді;
- ✓ Тілдік белсенділікті арттырады;
- ✓ Сөйлеу интонациясы мен дыбыстау дағдыларын жетілдіреді;
- ✓ Мысалы: “Сықырлы микрофон”, “Суретті сөйлет”, “Оқиға не болып бітеді?” т.б.

QR-код пен интерактивті жаттығуларды сөйлеу бағытындағы іс-шараларға қосу жолдарына келсек:

- сөздік қорды байытуда QR-код арқылы жаңа сөздердің суреттері мен дыбысталуын тыңдату.
- сөйлем құрауда экранда QR-кодты ашып, сол арқылы шыққан суреттермен сөйлем құрастыру.
- ертегі құрастыруда интерактивті "ертегі картасы" бойынша QR арқылы оқиға бөліктерін алу.

- тілдік ойындарда баланың сөздерді дұрыс айтуын үйрететін ойын түрлері (мысалы, дыбысты ажырату).

Осы орайда өзім ҰІӨ пайдаланып жүрген бірнеше мысалдармен бөлісейін:

1. «Сиқырлы сандық» ойыны

Мақсаты: Сөздік қорды кеңейту, затты сипаттап айтуға үйрету.

Барысы:

Сиқырлы сандықтың ішінен түрлі заттар (ойыншық, киім, көкөніс т.б.) алынады. Бала ол затты сипаттап айтады (түсі, пішіні, қайда қолданылады, неге ұқсайды, қандай дыбыстан басталады). Қиындық деңгейі артқан сайын – бала көзін жұмып сипап көру арқылы сипаттайды.

2. «Ертегі жалғастыр»

Мақсаты: Байланыстырып сөйлеу дағдысын дамыту.

Барысы:

Тәрбиеші ертегінің бастамасын оқиды:

"Бір күні орманда кішкентай көк доп домалап бара жатты... Кенет алдына..."

Бала жалғастырып айтады. Бұл жаттығу топпен де, жекелей де өткізіледі.

Қолдануға болады: суреттер, қуыршақтар, дидактикалық карточкалар.

3. «Сиқырлы сөйлем құра»

Мақсаты: Сөйлем құрау, сөз тіркесін дұрыс қолдану.

Барысы:

Балаларға 3 сөз ұсынылады (мысалы: мысық, доп, секіру). Осы сөздермен бір сөйлем ойлап айту керек.

Күрделендіру: 4-5 сөзді сөйлемдер құрау, сөйлемге сұрақ қойып, толық жауап беру.

4. «Мен кімін?» рөлдік ойын

Мақсаты: Сипаттау, сөйлеу арқылы ойлау дағдысын дамыту.

Барысы: Бала өзіне белгілі бір кейіпкерді (аю, түлкі, дәрігер, аспаз, т.б.) алады, бірақ оны атамайды – тек сипаттайды. Қалғандары кім екенін табады.

Жаттығу – сөзсіз сөйлеу, мимика арқылы да беріледі.

5. «Сөз шеңбері»

Мақсаты: Логикалық байланыс орнату, сөз ассоциациясы.

Барысы:

Бір бала бір сөз айтады (мысалы, "қар"). Келесі бала соған қатысты сөз айтады ("қыс", "ақ", "суық", т.б.).

Ойын шеңбер бойымен жалғасады. Көп сөз ойлаған бала жеңімпаз атанады.

Ал, интерактивті тақтамен төмендегі ойындарды ойнатса, баладағы қызығушылық сөздік қордың баюына жол ашады:

1. "Суретпен сөйлем құрастыр" ойыны

Мақсаты: Баланың байланыстырып сөйлеуін дамыту

Міндеттері: сурет бойынша сөйлем құрау, ойды толық жеткізу, сөздерді орынды қолдану.

Мазмұны: Интерактивті тақтада бірнеше суреттер (мысалы: үй, бала, мысық, доп) шығады. Балалар осы сурет негізінде сөйлем құрастырады.

Барысы: 1. Педагог тақтаға 3-4 сурет шығарады (мысалы: бала, үй, доп).

2. Балалар: «Бала үйдің жанында доп ойнап жүр.»

3. Келесі суреттер тізбегімен жалғасады.

4. Жеке, жұптық немесе топтық жұмыс ретінде орындалады.

Қажетті құралдар: Интерактивті тақта, PowerPoint немесе арнайы бағдарламалар (Kahoot, Wordwall, SMART Notebook)

2. "Сөйлемді жалғастыр" ойыны (интерактивті слайдпен)

Мақсаты: Сөйлеу логикасын және сөйлем құрылымын жетілдіру

Міндеттері: жартылай берілген сөйлемді толық айту, оқиғаны жалғастыру қабілетін арттыру. Мазмұны: Тақтада сөйлемнің басы беріледі, балалар жалғастырады. Мысалы: "Бүгін мен..." – әр бала өз ойымен жалғастырады. Барысы:

1. Интерактивті тақтада сөйлемнің бастамасы жазылған слайд ашылады.
2. Балалар кезекпен сөйлемді аяқтайды.
3. Кейде сөйлем соңын таңдауға бірнеше нұсқа беріледі.
4. Дұрыс, мағыналы сөйлем үшін жұлдызша беріледі (марапат элементі).

Қажетті құралдар: Интерактивті тақта, презентациялық слайдтар, сөйлем карточкалары

3. "Қай дыбыстан басталады?" ойыны

Мақсаты: Дыбыстарды ажырату және дұрыс айтуға үйрету

Міндеттері: сөздің бірінші дыбысын табу, фонематикалық естуін дамыту

Мазмұны: Тақтада сурет беріледі (мысалы, мысық). Балалар қай дыбыстан басталатынын айтады.

Барысы:

1. Слайдта сурет (мысалы, алма) пайда болады
 2. Балалар: «А» дыбысынан басталады
- Педагог: «Тағы қандай сөздер "А" дыбысынан басталады?»
4. Балалар тізіп айтады

Қажетті құралдар: Интерактивті тақта, дыбысқа арналған суреттер жиынтығы, сурет банктері (мысалы, LearningApps)

4. "Қателеспе!" ойыны (интерактивті сәйкестендіру)

Мақсаты: Баланың назарын және сөздік қорын жетілдіру

Міндеттері: заттың атауын дұрыс сәйкестендіру, жаңа сөздерді меңгеру

Мазмұны: Экранда заттардың суреттері мен араласқан атаулары беріледі, балалар оларды сәйкестендіреді.

Барысы:

1. Тақтада суреттер және сөздер шығады
2. Мысалы: мысық – «доп», «мысық», «кітап»
3. Бала дұрыс сөзді апарып суретке қосады
4. Дұрыс жауап – анимациямен немесе дыбыспен көрсетіледі

Қажетті құралдар: Интерактивті тақта, "Drag & Drop" форматындағы слайд немесе Wordwall, LearningApps.org құралдары

5. "Оқиғаны құрастыр" ойыны (суреттер тізбегі)

Мақсаты: Байланыстырып сөйлеу мен реттеп айту дағдысын қалыптастыру

Міндеттері: Оқиғаны ретімен баяндау, логикалық байланыс орнату

Мазмұны: 3-4 сурет тізбегі беріледі. Балалар сол бойынша оқиға құрастырады.

Барысы:

1. Слайдта суреттер тізбегі көрсетіледі (мысалы: бала оянды – таңғы ас ішті – баққа барды)
2. Балалар бірінен соң бірін айтып шығады: «Бала таңертең оянды. Жуынып, таңғы ас ішті. Сосын аулаға ойнауға шықты.»

3. Бірнеше оқушыны тыңдап салыстыру

Қажетті құралдар: Интерактивті тақта, сюжеттік сурет слайдтары (PowerPoint немесе Canva арқылы жасалған)

Сөйлеуді дамытуда QR-код пен интерактивті жаттығуларды пайдалану – баланың ойлау, есте сақтау, қиялдау қабілеттерін де қатар дамытатын заманауи тәсіл. Бұл әдістер баланың қызығушылығын оятып, оқу процесін ойынмен ұштастырып, білім берудің тиімділігін арттырады. Педагогтар үшін бұл – шығармашылықпен жұмыс істеуге мүмкіндік беретін құрал. Сондықтан да балабақшадан бастап цифрлық технологияларды тиімді қолдану – бүгінгі күннің басты талабы.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. 2024-2025 оқу жылында ҚР Мектепке дейінгі ұйымдары мен мектепалды сыныптарында тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыру туралы әдістемелік нұсқау хат
2. М.И.Нүсіпбекова, С.А.Сеилгазинова, Хрестоматия. «Қарлығаш» Оқу әдістемелік кешені, Астана, 2007 ж.
3. Б.Ж.Ноғайбекова. Әдістемелік жинақ, II сәбилер тобына арналған, Шымкент, 2011ж

ИГРА – ПУТЕШЕСТВИЕ «МЫ ДРУЗЬЯ ПРИРОДЫ»

Открытое организованное занятие по экологическому воспитанию в группе предшкольной подготовки

Яцукова Ольга Борисовна

воспитатель

КГКП «Детский сад «Тополёк»

Область Абай, Бородулихинский район, п.Жезкент

Цель: Обобщить знания детей об окружающем мире, воспитывать бережное отношение к природе.

Задачи: 1. Закрепить знания о птицах, животных, насекомых и растениях.

2. Закрепить правила поведения на природе, в лесу.

3. Воспитывать познавательный интерес, чувство товарищества, уважение к партнерам и соперникам по игре.

Оборудование: голубые и зеленые галстуки по количеству детей; картинки животных, птиц, макет муравейника; следы животных, коробки

для мусора; пещера (из ткани), кочки; фонограмма «Звуки леса», музыка из мультфильма «Маша и Медведь»; декорации леса, бутафорская полянка с цветами; медальки «Друзья природы» по количеству детей.

Предварительная работа: беседа о лесе, о животных, о птицах и насекомых; рассматривание иллюстраций «Правила поведения на природе»; чтение произведений детских писателей о природе; рисование растений, птиц и животных.

Ход занятия: Организационный момент

Воспитатель с детьми входят строем в группу под песню «Вместе весело шагать».

Командир (ребенок): На месте стой, раз, два! Наш отряд!

Все: Мы друзья природы!

Командир: Наш девиз!

Все: Мы защитники природы, мы друзья земли.

Пусть всегда растут деревья и цветут сады!

Воспитатель: Здравствуйте, ребята, здравствуйте, гости дорогие. Давайте еще раз поприветствуем друг друга.

Здравствуй, солнце! *(Руки поднять вверх)*

Здравствуй, небо! *(Руками над головой описать большой круг)*

Здравствуй, планета Земля! *(Плавное опустить руки на ковер)*

Здравствуй, наша большая семья! *(Описать большой круг над головой, все ребята берутся за руки и поднимают их вверх)*

Воспитатель: Посмотри, мой милый друг, что находится вокруг?

Небо светло-голубое, солнце светит золотое,

Ветер листьями играет, тучка в небе проплывает.

Мы с вами попали в самый настоящий лес.

Как

красиво вокруг! Цветы, деревья, какой чистый воздух. А вот и гнездо с птичками, белочка на дереве.

Чтобы не нарушать покой природы и не спугнуть никого, мы с вами не будем шуметь.

А еще нам, нужно вспомнить **правила поведения на природе:** *(показывает картинки, дети отвечают)*

- не играй спичками, чтобы не было пожара

- не лови бабочек и насекомых

- не мусори

- не срывай грибы, не ломай деревья

- не разоряй птичьи гнезда

- не трогай птенцов, не включай громко музыку.

Молодцы, все правильно ответили. А сейчас я предлагаю разделить на 2 команды. Ребята с синими галстуками будут в команде «Ручеек». А те, у кого зеленые галстуки, будут в команде «Травка-муравка». *(Дети делятся на 2 команды)* Присаживайтесь на пенки (стулья).

Под музыку входит Медведь (взрослый)

Медведь: Ой, а вы кто такие?

Дети: Мы друзья природы!

Медведь: А кто это такие, друзья природы? *(Ответы детей)*

Воспитатель: Друзья природы, это тот, кто умеет беречь и защищать природу.

Медведь: Значит, вы здесь не балуетесь?

Дети: Нет!

Медведь: Зверюшек моих не обижаете, гнёзда птичьи не разоряете?

Дети: Нет!

Медведь: А ветки у деревьев не ломаете и мусор не бросаете?

Дети: Нет!

Медведь: Ну, тогда вы настоящие друзья природы.

Воспитатель: Мишка, а почему ты такой грустный? Что-то случилось?

Медведь: Случилось. На наш лес налетел злой волшебник Ураган и все вокруг разрушил, все перепутал. Наш лес в беде! Что же теперь будет с лесными обитателями?

Воспитатель: Друзья, а давайте поможем Мишке и всем жителям леса в их беде. Наведем в нем порядок и спасем всех лесных жителей. Согласны?

Дети: Да!

Воспитатель: Мишка, а мы в лесу не заблудимся?

Медведь: Я пойду с вами и помогу вам. Я давно в лесу живу и знаю каждый кустик, каждое деревце. В лесу вам встретятся разные полянки, где нужна ваша помощь. Вас ждут различные задания, с которыми вы должны будете справиться. За каждое правильно выполненное задание, вы получите шишку. В конце нашего путешествия, мы посмотрим, у какой команды больше всего шишек, та и победит.

Основная часть

Воспитатель: Ну что, друзья, готовы?

Дети: Да!

Воспитатель: Для спасения сказочного леса, мы отправляемся в путешествие!

Идут друг за другом по «лесу»

Воспитатель: Ребята, где мы оказались? А это первая полянка.

1. Полянка «Перепутанные животные»

Медведь: Пролетавший мимо ураган перепутал животных и их жилища. А так же весь корм, которым питаются звери.

Задание:

1 команда «Ручеек» должна подобрать животным их жилища. **Дидактическая игра «У кого какой дом?»**

2 команда «Травка - муравка» находит корм для каждого животного

Дидактическая игра «Кто чем питается?»

(Дети выполняют задания на мольбертах. Медведь дает шишки командам за правильные ответы)

Медведь: Спасибо вам, ребята! Отправляемся дальше.

Идут

паровозиком друг за другом. Подходят к муравейнику.

2. Полянка Муравейник

Воспитатель: Что это, ребята?

Дети: Это муравейник.

Медведь: Ой, беда, беда, беда! Пропала муравьиная тропа.

На муравейник кто-то наступил, потом камнями завалил.

Воспитатель: Ребята, нам нужно помочь муравьишкам восстановить их тропинку. Помогите, собрать дорожки для муравьев. Каждая команда будет собирать свою дорожку. Вот здесь лежат палочки. Но они необычные. Что на них нарисовано?

Дети: Цифры!

Воспитатель: Вы должны составить дорожку из цифр, расположив их по порядку от 1 до 10.

Дидактическая игра «Выложи дорожки из цифр»

(Команды выполняют задания, получают шишки за правильный результат)

Медведь: Нам пора отправляться дальше. На пути нас ждет болото. Нужно перейти его и не упасть в воду

Малоподвижная игра «Пройди через болото»

(Дети прыгают по кочкам, стараются не упасть в «болото»)

3. Полянка «Следы»

Под музыку в зал вбегает Маша (ребенок), здоровается со всеми, замечает следы на полу.

Маша: Мишка, Мишка, смотри следы! Интересно, чьи они?

Медведь: А давай мы у ребят спросим. Ребята, помогите нам узнать, чьи это следы?

Воспитатель: Дети, поможем нашим друзьям? Вам нужно подобрать следы к каждому лесному обитателю.

Дидактическая игра «Подбери следы» (Команды по очереди берут следы и крепят к картинке лесного обитателя, получают шишки)

Маша: Спасибо вам, друзья! А сейчас я приглашаю ребят станцевать со мной мой любимый танец «Следы»

Танец «Следы». Воспитатель: Интересно, а куда нас привели эти следы?

4. Полянка «Цветы»

Медведь: А пришли мы на поляну цветов. Злой Ураган и здесь похозяйничал, перепутал названия цветов. Помогите их вспомнить. Для этого вам нужно отгадать загадки. А затем ответить, сколько слогов в названии цветка.

Дидактическая игра «Загадки про цветы»

Каждой команде загадываются по 3 загадки. Дети отгадывают их, затем определяют количество слогов хлопками.

Воспитатель:

1. Вот цветочек на поляне, серединка солнцем взглянет,
Сам же в беленькой рубашке. Хороши в траве..... (Ромашки)
2. Зацвели в саду кусты – как прекрасны их цветы!
Тонкий, нежный аромат наполняет летом сад.
И до самого мороза будет радовать нас ...(Роза)
3. Замечательный цветок, словно яркий огонёк.
Пышный, важный, словно пан, нежный бархатный...(Тюльпан)
4. В платье зелёном и шапочке красной
Степь украшает нарядом атласным. (Мак)
5. У извилистой дорожки растёт солнышко на ножке.
Как дозреет солнышко, будет горстка зёрнышек. (Подсолнух)
6. Видел я такой цветок — золотистый ободок.
Долго он в траве сидел, стал седым и улетел. (Одуванчик)

Медведь: Молодцы. Все правильно ответили. (Вручает командам шишки) Путь на следующую поляну лежит через лесную пещеру. Вам нужно аккуратно пролезть через нее. Не испугаетесь?

Дети: Нет!

Подвижная игра «Пролезь через пещеру»

5. Полянка с мусором

Воспитатель: Посмотрите, что тут произошло?!

Медведь: Здесь отдыхали туристы. И оставили за собой мусор, сколько же его вокруг...

Воспитатель: Ребята, давайте поможем Мишке, наведем чистоту на полянке, соберем мусор в специальные коробки. Команда «Ручеек» соберет мусор из бумаги. А команда «Травка-муравка» мусор из пластика.

Дидактическая игра «Собери мусор по коробкам» (Команды выполняют задание, проверяют результат и получают шишки)

Воспитатель: А теперь пора подвести итоги. Посчитаем, сколько шишек собрала каждая команда? (Считают шишки, объявляют результат) Победила дружба!

Медведь: Спасибо вам, друзья, вы помогли нам в лесу навести порядок, спасли лесных обитателей. Мы с Машей и лесные жители вам очень благодарны. За вашу отзывчивость и помощь мы хотим подарить вам медали «Друзья природы». (Медведь достает из корзинки медальки и вместе с Машей вручают их детям) А нам пора отправляться в свой лесной домик. До свидания, друзья. Маша, ты где? (уходят с Машей)

Итог. Рефлексия

Воспитатель: Нам тоже пора возвращаться в свой детский сад. Вот мы и на месте.

1. Ребята, где мы сегодня побывали? (Ответы детей)
2. Кому мы в лесу помогали? (Ответы детей)
3. Что мы сделали полезного для природы? (Ответы детей)
4. Вам понравилось наша прогулка по лесу? (Ответы детей)

Нам пора прощаться. До свидания!

МАТЕМАТИКА КАК ИНСТРУМЕНТ ФОРМИРОВАНИЯ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ

Гельцер Анжелика Валерьевна
учитель начальных классов
Кгу «Жезкентская средняя школа»
отдела образования Бородулихинского района
управления образования области Абай

Современное образование направлено не только на передачу знаний, но и на формирование универсальных учебных умений, среди которых особое место занимает логическое мышление. В условиях стремительного потока информации и развития технологий способность анализировать, делать выводы, обосновывать решения становится важнейшим навыком. В этом контексте математика выступает не просто учебным предметом, а

мощным инструментом развития логики, последовательности и рациональности мышления у обучающихся. В эпоху цифровой трансформации и информационной перегрузки система образования пересматривает свои приоритеты. Сегодня недостаточно просто передавать знания – важно научить учащихся критически мыслить, анализировать и принимать обоснованные решения. В этом контексте математика выходит за рамки школьного предмета, становясь ключевым инструментом формирования логического, структурированного и рационального мышления, необходимого для успешной адаптации в быстро меняющемся мире.

Суть логического мышления и его роль в обучении

Логическое мышление — это способность человека рассуждать последовательно, опираясь на факты и взаимосвязи. Оно помогает:

- строить причинно-следственные связи;
- выявлять закономерности;
- находить ошибки в рассуждениях;
- принимать обоснованные решения.

Именно такие когнитивные операции активно развиваются через решение математических задач, уравнений, логических головоломок и доказательств. Математика требует строгости, точности и аргументированности — качеств, которые лежат в основе логического мышления.

Математика как «тренажёр» логики

Математические действия — это всегда последовательность шагов: анализ условий, выбор метода решения, применение алгоритма, проверка результата. Это своего рода тренировка ума, которая активизирует мышление и развивает способность к:

- абстрагированию;
- сравнению и классификации;
- построению логических цепочек рассуждений.

Например, при решении задачи на движение или проценты, учащийся должен:

1. понять текст задачи;
2. выделить ключевые данные;
3. составить уравнение;
4. логически довести решение до конца.

Таким образом, каждая математическая задача — это практика логического анализа.

Роль учителя в формировании логического мышления через математику

Учитель математики играет ключевую роль в формировании логического мышления. Для этого важно:

- давать не только алгоритмы, но и объяснять логику рассуждений;

- поощрять самостоятельный поиск решений;
- задавать открытые вопросы, которые требуют размышлений;
- организовывать занятия в форме дискуссий, исследований и математических игр;

Такие методы вовлекают учеников в активное мышление и формируют у них осознанное понимание процесса решения, а не просто механическое применение формул.

Практическое значение логического мышления, сформированного через математику

Ученик, обладающий развитым логическим мышлением, может:

- анализировать ситуацию с разных сторон;
- аргументировать свои действия;
- проявлять гибкость ума в новых условиях.

Эти качества актуальны не только в учебе, но и в жизни. В будущем такой человек способен быстрее адаптироваться, принимать взвешенные решения, работать с информацией критически и рационально. Кроме того, логика — это основа программирования, анализа данных, инженерии, экономики и других профессий XXI века. А значит, математика готовит учеников к успешной жизни в современном мире.

Примеры заданий для развития логики

Чтобы формировать логическое мышление, в курс математики можно включать:

- логические задачи без чисел;
- задачи с лишними или недостающими данными;
- упражнения на доказательство (например, доказать, что дробь меньше единицы);
- головоломки, ребусы, sudoku;
- проектные задания и мини-исследования.

Эти подходы делают обучение интересным, а главное — нацеленным на мышление, а не на заучивание. Математика — это не просто наука о числах, формулах и вычислениях. Это особый универсальный язык логики и структуры, через который человек учится мыслить последовательно, обоснованно и критически. В отличие от многих других дисциплин, где возможны субъективные трактовки, математика требует точности, доказательности и внутренней логической стройности. Именно благодаря этим качествам она становится мощным инструментом в формировании у ребёнка способности анализировать, сравнивать, обобщать и делать выводы на основе фактов, а не эмоций или догадок. Школьный курс математики — это не просто подготовка к экзаменам, это школа мышления, где каждый пример, задача или теорема — это ступень к развитию аналитического ума. Решая задачи, ученик учится видеть структуру в хаосе, выявлять закономерности, искать оптимальные пути решения — а это умения, которые востребованы в любой жизненной ситуации, будь то учёба, работа или принятие повседневных решений. В условиях цифровой эпохи, когда миллионы людей ежедневно сталкиваются с переизбытком информации, становится ясно: знание как таковое теряет ценность, если оно не сопровождается умением его критически осмыслить, сопоставить, интерпретировать и применить на практике. Человек, который не умеет логически мыслить, легко становится жертвой манипуляций, фейков и поверхностных суждений. Именно поэтому математика в современном образовании — это не просто академический предмет, а интеллектуальный навигатор, позволяющий ориентироваться в сложном мире данных, фактов и выборов. Она учит мыслить гибко и системно, избегать поспешных выводов, аргументировать свою точку зрения и предвидеть последствия. Таким образом, математика — это не цель, а средство: средство воспитания разумного, самостоятельного, уверенного в своих суждениях человека. И в этом её непреходящая ценность — как в прошлом, так и в будущем.

Список использованной литературы:

1. Поляков, А.В. *Развитие логического мышления на уроках математики.* — Москва: Просвещение. 2020.
2. Бенц, А. *Математика как язык логики и аналитики.* — Санкт-Петербург: Наука. 2018
3. Якушева, Е.Ю. *Методы формирования логического мышления у школьников.*// Журнал «Современная школа», №3. 2021

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ АЯСЫНДА ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІС- ТӘСІЛДЕРІ

**«Қазақ тілі мен әдебиетін оқытудың инновациялық әдістері»
авторлық бағдарламасына орай зерттеу жүргізу барысында
жазылған әдістемелік мақала**

**Нурмухамбетов Елубай Бекович
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі**

Ақмола облысы, Зеренді ауданы, Қанай би ауылы

«Қарауыл Қанай би ауылының негізгі орта мектебі» КММ

Қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесі түбегейлі өзгерістерді бастан өткеріп жатыр. Бұл өзгерістердің негізінде жаңартылған білім беру мазмұны жатыр. Мұндағы басты мақсат — оқушыны тек біліммен қаруландырып қана қоймай, оның құзыреттілігін, шығармашылық қабілетін, сын тұрғысынан ойлауын, коммуникативтік дағдыларын дамыту. Осы тұрғыдан алғанда, қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудағы әдіс-тәсілдер де жаңарып, жаңа талаптарға сай бейімделіп отыр. Қазіргі заман мұғалімі оқушыға тек білім беруші емес, сонымен қатар оның жеке дамуына, сыни ойлау қабілетінің қалыптасуына, шығармашылық әлеуетінің ашылуына ықпал ететін тұлға болуы тиіс. Бұл өзгеріс қазақ тілі мен әдебиетін оқыту әдістемесіне де тікелей әсер етті. Енді пән мұғалімі тіл мен әдебиетті меңгерту арқылы оқушының функционалдық сауаттылығын, логикалық ойлау қабілетін, ұлттық дүниетанымын дамытуы қажет. Қазақ тілі мен әдебиеті — ұлттық болмысты қалыптастыру құралы екені рас. Бұл тек пән емес, ұлттың рухани коды, тілі мен ділі, тарихы мен мәдениеті. Бұл пәндер арқылы оқушы ана тілін құрметтеуді, әдебиетті сүюді, ұлттық дүниетанымды бойына сіңіреді. Сондықтан жаңартылған білім мазмұнында қазақ тілі мен әдебиетін оқыту тек тілдік дағдыны меңгертумен шектелмейді, ол оқушыны тұлға ретінде қалыптастыруға, ойлау қабілетін дамытуға бағытталған. Себебі, қазіргі заман мектебі — тек білім беретін орын ғана емес, оқушыны тұлға ретінде дамытатын, өмірге бейімдейтін, болашаққа бағыттайтын маңызды әлеуметтік орта. Осы ортада басты рөлді атқаратын — мұғалім. Білім сапасын арттыру, оқу мазмұнын тиімді меңгерту, оқушы бойындағы қабілетті ояту — барлығы мұғалімнің кәсіби шеберлігіне, сабақ жүргізудегі әдіс-тәсілдерді дұрыс әрі орынды таңдай білуіне тікелей байланысты. Жаңартылған білім мазмұны мұғалімнен енді жай ғана тақырыпты түсіндіріп шығуды емес, оқушының ойлау қабілетін дамытуды, қызығушылығын оятуды, өзіндік пікір айтуға, талдауға, салыстыруға, қорытынды жасауға жетелеуді талап етеді. Бұл — бүгінгі педагог алдына қойылып отырған үлкен міндет. Сабақ барысында қолданылатын әдіс-тәсілдер оқушылардың білімді игеруіне ғана емес, олардың сабаққа деген қатысуына, белсенділігіне, өз ойын ашық жеткізе алуына, бірін-бірі тыңдай білуіне тікелей әсер етеді. Мысалы, жекелей, жұппен немесе топпен жұмыс, пікірталас, рөлдік ойындар, жобалық тапсырмалар, зерттеу жұмыстары — осылардың барлығы оқушының әрекетке негізделген оқуына мүмкіндік береді. Бірақ бұл тәсілдердің барлығын тиімді ұйымдастыру үшін мұғалімнің өзі шығармашыл, жан-жақты, әдістемелік тұрғыдан сауатты болуы шарт[1].

Мұғалім — тек білім беруші ғана емес. Ол — оқушының жол көрсетушісі, рухани жетекшісі, кей жағдайда пікірлес досы. Бала өзін тыңдайтын, түсінетін, қолдайтын, сенім білдіретін мұғалімнің жанында ғана ашылады, дамиды, өзгереді. Сондықтан заманауи мұғалімнен тек кәсіби білік пен білім емес, сонымен қатар эмоционалды интеллект, педагогикалық такт, тұлғааралық қарым-қатынас дағдылары, бақылағыштық пен шыдамдылық та талап етіледі[2].

Білім беру мазмұны өзгеріп жатқан заманда мұғалім де үнемі ізденісте болуы тиіс. Сабақ берудің жаңа технологиялары, заманауи әдіс-тәсілдер, цифрлық ресурстар, бағалау мен кері байланыстың түрлері — осының барлығын меңгерген мұғалім ғана өз ісінің шебері

бола алады. Оқушылардың әрқайсысының қажеттілігіне, қабілетіне қарай жеке қолдау көрсету, саралап оқыту, қызығушылықты арттыру – нағыз педагогтың кәсіби деңгейін көрсететін өлшемдер[3].

Тиімді әдіс-тәсілдер қандай?

1. Сыни тұрғыдан ойлауды дамыту әдістері
 - "Ой қозғау", "Топтастыру", "Венн диаграммасы", "INSERT", "5 сұрақ – 5 жауап" сияқты стратегиялар оқушының ойын жинақтап, мәтінмен терең жұмыс жасауға мүмкіндік береді.
 - Мысалы, әдеби шығарманы талдауда кейіпкерге баға беру, әрекетін дәлелдеу, өзін сол кейіпкердің орнына қойып ой қорыту — оқушыны терең ойлануға итермелейді.
2. Диалог және коммуникативтік тәсілдер
 - Диалогтік оқыту арқылы оқушылар бір-бірімен пікір алмасады, өз ойын жеткізуге, тыңдауға, қарсы пікір айтуға дағдыланады.
 - Әдеби кейіпкерлерге сұхбат ұйымдастыру, рөлдік ойындар, пікірталас — сөйлеу мәдениетін арттырады.
3. Жобалық жұмыс және зерттеу әдісі
 - Оқушыны дербес ізденіске үйретеді, шығармашылықпен жұмыс істеуге мүмкіндік береді.
 - Мысалы, "Менің сүйікті ақын-жазушым", "Туған жер тақырыбы әдебиетте" сияқты жобалар оқушыларды әдебиетке жақындатады.
4. АКТ қолдану
 - Цифрлық ресурстар, бейнежазбалар, Padlet, Kahoot, Wordwall сияқты құралдар арқылы оқу үдерісі қызықты әрі заманауи сипат алады.
 - Әсіресе, жазылым мен тыңдалым дағдыларын дамытуда аудио және бейнематериалдарды қолдану өте тиімді.
5. Жағдаяттық әдістер мен шығармашылық тапсырмалар
 - Әдеби кейіпкерлердің орнына өз көзқарасын айту, шағын әңгіме, эссе, өлең құрастыру оқушының шығармашылық әлеуетін дамытады.

Жаңартылған бағдарламалар оқушыны тілдік ортада еркін ой айтуға, өз ойын жүйелі жеткізуге, әдеби кейіпкерлер арқылы өмірді тануға, адамгершілік пен эстетикалық құндылықтарды бойына сіңіруге бағыттайды. Сонымен қатар, оқылым, тыңдалым, айтылым, жазылым дағдылары тең деңгейде дамытылады. Бұл – тілдік білімді практикалық қолдануға жол ашады. Қазақ тілі мен әдебиеті – ұлттың рухани негізін, тарихи зердесін, мәдени болмысын және дүниетанымын жас ұрпақтың санасына сіңіруде ерекше маңызға ие пәндердің бірі. Бұл бағытта білім беру арқылы оқушы тек тіл үйреніп қана қоймай, ана тілінің қадір-қасиетін терең түсініп, ойды жүйелі жеткізуге, мағыналы сөйлеуге, тілдік құралдармен дүниені танып білуге машықтанады. Қазақ тілі мен әдебиетін оқытудың негізгі мақсаты – оқушының тілдік құзыреттілігін қалыптастыра отырып, оған ұлттық тәрбие беріп, рухани және мәдени көзқарасын кеңейту, дүниетанымын дамыту болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен жаңартылған бағдарлама. – Астана, 2022.
2. Жанпейісова М.М. «Модульдік оқыту технологиясы – оқушыны дамыту құралы». – Алматы: 2005.
3. Сәттарова Ж.С. «Қазақ тілі мен әдебиетінде тиімді әдістерді қолдану». // «Білім», №2, 2023.

ЖАЗУ МАШЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА БЕЙНЕЛІ КӨРНЕКІЛІКТЕРДІ ҚОЛДАНУ ЖОЛДАРЫ

Кайсанова Санияш Наурызбаевна
бастауыш сынып мұғалімі
зерттеуші, педагогика ғылымдарының магистрі
Абай облысы, Семей қаласы

«Қ. Рысқұлбеков атындағы №33 ЖОББМ» КММ

Бастауыш сынып оқушыларына жазу машығын қалыптастыру — білім беру процесінің ең маңызды бағыттарының бірі. Жазу — тек әріпті дұрыс жазып шығу ғана емес, ойды дұрыс жеткізе білу, сауатты әрі көркем жазуға дағдылану. Бұл машық баланың әрі қарайғы оқу

жетістігіне де, тұлғалық дамуына да тікелей әсер етеді. Сондықтан қазіргі білім беру жүйесінде жазу дағдыларын жетілдіруде тиімді әдіс-тәсілдер іздеу, әсіресе көрнекілік арқылы оқыту — өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

1. Жазу машығын қалыптастырудағы қиындықтар

- Оқушылардың жазу машығын меңгеру жолында бірнеше қиындықтар кездеседі:
- Қол моторикасының жеткілікті дамымауы;
- Дыбыстық талдау мен әріптік таңбалау дағдысының әлсіздігі;
- Зейіннің тұрақсыздығы;
- Көрнекілік пен нақты бейнелер арқылы түсіндірілмеген білімнің толық игерілмеуі.

Осы проблемаларды жеңудің тиімді жолдарының бірі — бейнелі көрнекіліктерді қолдану. Бұл тәсіл балаға таным процесін нақтылап, оқуға деген қызығушылығын арттырады.

2. Бейнелі көрнекіліктердің тиімділігі

Бейнелі көрнекіліктер деп — әріп, сөз, сөйлем, сурет, кесте, сызба сияқты визуалды құралдарды айтамыз. Бұл құралдар баланың ойлау қабілетін, есте сақтауын, зейінін арттырады. Бастауыш буында оқушылар нақты әрі көрнекі бейнелер арқылы ақпаратты тез қабылдайды және ұзақ есте сақтайды.

Мысалы:

- Әріптерді үйретуде суретті алфавиттер қолдану (А — алма, Б — балық);
- Дыбыстарды ажыратуда дыбыстық схемалар мен түс белгілерін қолдану;
- Сөйлем құрауда сюжеттік суреттер, комикстер, әрекет ретін бейнелейтін сызбалар қолдану.

3. Бейнелі көрнекіліктерді қолдану жолдары

а) Дайын көрнекіліктер арқылы үйрету

Мұғалім сабақты суретті плакаттар, тақырыптық кестелер, слайдтар арқылы ұйымдастырады. Мысалы, “Жеміс” тақырыбында суреттер арқылы сөйлем құрату, не жазуға арналған үлгі беру.

ә) Жазу үлгілері мен көмекші сызбалар

Мәтінді көшіру, сөздің бас әрпін жазу кезінде үлгі арқылы бала ережені меңгереді. Әріптердің жазылу бағытын көрсететін сызбалар, тор көзге жазу үлгілері балаға нақты бағдар береді.

б) Оқушымен бірлесе көрнекілік жасау

Бала өзі жасаған көрнекілік арқылы ақпаратты тез меңгереді. Мысалы, өзі салып, астына сөз жазу, комикс құру, сызбамен сөйлем құрастыру.

в) Дидактикалық ойын элементтерін қосу

«Әріптен сөз құра», «Суретке қарап сөйлем жаз», «Тап, жаз, боя» сияқты ойын тапсырмаларда бейнелік көрнекілік үлкен рөл атқарады.

4. Практикалық тәжірибеден мысал

1-сыныпта өткізілген «Көктем келді» тақырыбында оқушыларға сурет ұсынылады. Суретте – күннің шығуы, қар еріп жатқан табиғат. Мұғалім оқушылармен суретті сипаттап, кейін сол бойынша сөз тіркестері мен сөйлемдер құрауды ұсынады. Соңында сурет мазмұнына байланысты шағын әңгіме құрастырып жазады. Бұл әдіс балалардың сөйлеу және жазу дағдысын қатар дамытады.

5. Жазу дағдысын қалыптастырудағы мұғалімнің рөлі

Мұғалім – баланың алғашқы ұстазы ғана емес, сонымен бірге бағыт-бағдар беруші, шабыттандырушы тұлға. Көрнекі құралдарды дұрыс таңдаумен қатар, оны бала жасына сай, қызықты етіп ұсыну да аса маңызды. Жазу барысында мадақтау, қолдау көрсету, жіберілген қателікті бейнелі түрде түсіндіру оқушыны ынталандырады. Жазу машығын қалыптастыру – ұзақ әрі күрделі процесс. Бұл жолда бейнелі көрнекіліктерді тиімді пайдалану оқушының қызығушылығын арттырып, есте сақтау мен түсіну деңгейін көтереді. Көрнекілік – тек көмекші құрал емес, ол – білім мен дағдыны бала санасына жеткізудің негізгі көпірі. Сондықтан мұғалім өз тәжірибесінде заманауи, сапалы көрнекі құралдарды кеңінен қолдана отырып, әр баланың танымын дамытатындай әдіс-тәсілдерді жүйелі түрде жүргізуі қажет.

Бейнелі көрнекіліктерді жүйелі түрде қолдану оқушының жазу әрекетіне деген оң көзқарасын қалыптастырады. Әрбір жазу тапсырмасын бала үшін қызықты, көрнекі, түсінікті ету – мұғалімнің кәсіби шеберлігінің көрінісі. Демек, жазу үйрету процесін тек пәндік міндет деп қарамай, шығармашылықты дамыту, логикалық ойлауды жетілдіру құралы ретінде де қарастыру қажет.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика – Алматы: Рауан, 2004.
2. Әбенбаев С. Бастауыш білім берудің әдістемесі – Алматы: Дарын, 2012.
3. Әлімов А. Интербелсенді әдістемені жоғары мектепте қолдану – Алматы: 2013.
4. Жұмаханова Ш. Бастауыш сыныпта сауат ашу мен жазу әдістемесі – Алматы: Фолиант, 2016.
5. Сманова Г.Ө. Бастауыш мектепте көрнекілік арқылы жазу дағдыларын қалыптастыру // Білім – Образование журналы, №3, 2020.
6. ҚР МЖМБС 1.002-2023. Бастауыш білім беру стандарты – Астана: БҒМ, 2023.
7. Мұқанова Қ. Бейнелі көрнекіліктер арқылы оқушының шығармашылық қабілетін дамыту // Бастауыш мектеп журналы, №5, 2021.

ЖЕКЕ ОҚУ ТРАЕКТОРИЯСЫ АРҚЫЛЫ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Кариполлина Гулбакыт Бакытовна
бастауыш сынып мұғалімі, зерттеуші
педагогика ғылымдарының магистрі

Абай облысы, Семей қаласы

«Қ.Рысқұлбеков атындағы №33 ЖОББМ» КММ

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінің басты мақсаты – оқушыны өмірге бейім, өздігінен ойлай алатын, түрлі мәселелерді шешуге қабілетті, функционалды сауатты тұлға ретінде қалыптастыру. Әсіресе, математикалық сауаттылық – 21 ғасыр дағдыларының негізі болып табылады. Математика пәні арқылы оқушы тек есеп шығаруды ғана емес, логикалық ойлауды, үлгіні тануды, жүйелі талдауды, дәлелмен сөйлеуді үйренеді. Бұл дағдылар бастауыш кезеңде қалыптасып, ары қарай дамытылады. Осы бағытта жеке оқу траекториясын құру арқылы әр оқушының жеке даму жолын анықтау – педагогтің басты міндеттерінің бірі.

Негізгі бөлім

1. Жеке оқу траекториясының мәні

Жеке оқу траекториясы – бұл оқушының оқу мүмкіндіктері мен даму қарқынын ескере отырып, білім беру процесін жекешелендіру тәсілі. Әр бала – қайталанбас тұлға. Оның қабылдау деңгейі, қызығушылығы, ынтасы мен белсенділігі әртүрлі. Сондықтан бір тәсілмен барлық оқушыға сапалы білім беру мүмкін емес. Осы орайда ЖОТ оқытуда теңдік пен әділеттілік принциптерін ұстануға мүмкіндік береді. ЖОТ оқушыға білім алушы ғана емес, өз оқу жолын құра алатын тұлға ретінде қарауды көздейді.

ЖОТ ұстанымы баланың қабілетін, психологиялық ерекшеліктерін, тұлғалық даму кезеңдерін ескере отырып білім алуға жағдай жасау болып табылады. Мұғалімнің міндеті – әр баланың мүмкіндігін анықтап, оған сәйкес орта қалыптастыру.

Мысалы, танымдық деңгейі жоғары оқушылар жаңа ақпаратты тез қабылдап, күрделі тапсырмаларды өздігінен орындай алады.

Ал баяу меңгеретін балаларға үлгімен, қолдау арқылы қадамдап үйрету тиімді.

Мұндай тәсіл білімдегі алшақтықтың алдын алады. ЖОТ -инклюзивті білім беруді де қолдайтын заманауи құрал. Оқушылардың ерекшеліктерін ескеріп, әрқайсысына жеке оқу траекториясы ұсынылса, олар өз әлеуетін ашуға мүмкіндік алады.

2. Математикалық сауаттылықтың құрамдас бөліктері

Математикалық сауаттылық – бұл оқушының күнделікті өмірмен байланысты мәселелерді математикалық тәсілдермен шеше білуі. Оған мыналар кіреді: есепті түсіну және талдау, математикалық тіл мен таңбаларды пайдалану, үлгілерді анықтау, жалпылау, логикалық ойлау және дәлелдеу, шешім қабылдау және нәтижені түсіндіру. Осы дағдыларды ерте жастан дамыту – сапалы білім берудің негізі. Ол үшін оқушыларға дайын үлгіні қайталау емес, ойлануға, байқауға, салыстыруға негізделген тапсырмалар ұсынылуы тиіс.

3. ЖОТ негізінде оқытуды ұйымдастыру жолдары

ЖОТ аясында оқыту төрт негізгі кезеңге бөлінеді:

- Диагностика – әр оқушының оқу стилі мен дайындық деңгейін анықтау.
- Топтастыру – оқушыларды деңгейіне қарай саралап, шағын топтарға бөлу.
- Дараланған тапсырмалар – әр топқа бейімделген мазмұн мен тапсырмалар ұсыну.
- Кері байланыс пен Рефлексия – оқушы өз жетістігін бақылап, Келесі қадамын белгілейді.

Мысалы, «Көбейту» тақырыбында «С» тобына визуалды тіректермен есеп беру, «В» тобына стандарт есептер, ал «А» тобына логикалық және мәтіндік күрделі есептер беріледі. Сонымен қатар, оқушылардың жетістігін бақылау үшін "жетістік баспалдағы", "жұлдызша", "үлгерім картасы" сияқты тәсілдер тиімді.

Сабақта дифференциалды оқытудың элементтерін қолдану арқылы әр оқушы өз қарқынында дамиды. Цифрлық ресурстарды (BilimLand, Sabaq.online, LearningApps) пайдалану арқылы оқушы өз бетімен білім алуға ынталы болады.

Тәжірибеден мысал

2-сынып оқушыларымен «Ақша бірліктері» тақырыбында өткізілген сабақта жеке оқу траекториясын келесідей қолдандым:

➤ 1-қадам – Диагностикалық жұмыс:

Қарапайым тест және практикалық тапсырмалар арқылы оқушылардың:

- ✓ есеп шығару жылдамдығы;
- ✓ түсіну деңгейі;
- ✓ логикалық ойлауы;
- ✓ визуалды материалмен жұмыс істеу қабілеті анықталды.

➤ 2-қадам – Оқушыларды топқа бөлу:

- ✓ «А» тобы – жоғары деңгейлі оқушылар (жылдам, өз бетінше ойлана алатындар);
- ✓ «В» тобы – орташа деңгейлі оқушылар;
- ✓ «С» тобы – қолдауды қажет ететін оқушылар.

➤ 3-қадам – Тапсырмаларды бейімдеу:

✚ Тақырып: «Сағат және уақыт»

Топ	Тапсырма түрі
С	Сағат бейнесін салып, уақытты атау. Күн тәртібін жасау.
В	Уақытты қосу және азайту (Кесте бойынша: "Сабақ 08:30-да басталды. 45 минуттан кейін қай уақыт болады?").
А	Мәтіндік есеп: «Әли 40 минутта кітап оқыды, 20 минут математикамен айналысты. Үй тапсырмасын орындауға барлығы қанша уақыт жұмсады?».

✚ Тақырып: «Ақша бірліктері»

Топ	Тапсырма түрі
-----	---------------

С	Ақша суреттерін сәйкестендіру, бағасын жазу.
В	Сатып алу-сату тапсырмалары: «Нан – 120 тг, сүт – 200 тг. 500 теңгеге нешеуін алуға болады?»
А	Шынайы өмірге байланысты есептер: «Анасы 1500 тг-ге көкөніс алды. Картоп – 500 тг, сәбіз – 400 тг. Қалған ақшасына не алуға болады?»

➤ **4-қадам – Рефлексия және жетістік бақылауы:**

- Оқушылар күн соңында «Мен не үйрендім?» кестесін толтырды.
- «Жетістік баспалдағы» арқылы өз деңгейін бағалады.
- Кері байланыс стикерлері: «Маған қиын болды», «Мен бәрін түсіндім», «Тағы үйренгім келеді» түрінде алынды.

Нәтиже: сабаққа қызығушылық артты, өзіне сенімділік байқалды. Қиындық сезінетін оқушылар да өз жетістіктеріне қуанды. Ай соңындағы бақылау жұмысында 85% оқушы оқу мақсаттарына толық жетті.

Қорытынды: Жеке оқу траекториясы – тұлғалық бағдарланған оқытудың маңызды құралы. Ол оқушының ішкі әлеуетін ашуға, математикалық білім мен дағдыларын жеке даму қарқынына сай қалыптастыруға мүмкіндік береді. Бастауыш сыныпта осы тәсілді жүйелі қолдану – функционалдық сауаттылықтың, соның ішінде математикалық сауаттылықтың негізін қалайды. Әр мұғалім оқушының жеке мүмкіндігін бағалап, оны оқытудың өзегіне айналдырса, сапалы нәтижеге қол жеткізуге болады. Болашақта ЖОТ тәсілін сандық платформалармен ұштастыру арқылы оқыту процесін одан әрі тиімді етуге мүмкіндік зор. Сондай-ақ, ЖОТ оқушы бойындағы дербестік, жауапкершілік, мақсат қою сияқты тұлғалық қасиеттерді дамытады.

Оқушы өз оқуына өзі жауапты екенін сезінеді, бұл оны белсенділікке жетелейді. Мұғалім мен оқушы арасында серіктестік орнайды. Мұндай ортада бала өзін еркін сезінеді, ойын ашық білдіреді, қателесуден қорықпайды. Бұл терең әрі берік білімнің негізі.

Сонымен қатар, ЖОТ тәсілі оқу үдерісін икемді етіп, баланың жеке даму жолына сәйкес келуіне жол ашады. Оқушы тек білім алушы ғана емес, өз білімін ұйымдастырушы ретінде дамиды. Сондықтан да ЖОТ – болашақтың тәсілі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. Орта білім мазмұнын жаңарту бағдарламасы.
2. Т.Қ. Оспанов, Ш.Х. Құрманалина. Бастауыш математика әдістемесі. – Астана, 2021.
3. OECD. PISA 2022 Framework: Mathematics Literacy.
4. Аубакирова А.Қ. Тұлғалық бағдарланған оқытудың теориялық негіздері. – Алматы, 2020.
5. Рахметова С. Оқу процесін саралау жолдары. – Білім әлемі журналы, №4, 2022.

ПРИМЕНЕНИЕ РАБОЧИХ ЛИСТОВ НА УРОКАХ ГЕОМЕТРИИ НА ПРИМЕРЕ ТЕМЫ «ПЛОЩАДИ ЧЕТЫРЁХУГОЛЬНИКОВ И ТРЕУГОЛЬНИКОВ»: ЗНАЧЕНИЕ, СТРУКТУРА ЛИСТОВ, ОЖИДАЕМЫЙ РЕЗУЛЬТАТ

Тевс Оксана Васильевна
учитель математики
КГУ «Жезкентская средняя школа»
Бородулихинский район
область Абай

Введение. Современное образование стремится сделать учебный процесс более деятельностным и практикоориентированным. Одним из эффективных инструментов активизации познавательной деятельности учащихся являются рабочие листы. На уроках геометрии рабочие листы позволяют организовать учебную деятельность так, чтобы учащиеся не просто усваивали теоретический материал, но и учились применять его на практике. Особенно эффективно применение рабочих листов при изучении тем, связанных с вычислением площадей геометрических фигур — четырёхугольников и треугольников.

Значение рабочих листов

Рабочие листы — это структурированные задания, направленные на закрепление, осмысление и применение знаний. Они позволяют:

- активизировать познавательную деятельность учащихся;
- развивать логическое мышление и пространственное воображение;
- формировать навыки самостоятельной и групповой работы;
- обеспечить индивидуальный подход и дифференциацию обучения;
- осуществлять текущий контроль уровня усвоения материала.

На уроках геометрии рабочие листы особенно важны, поскольку они помогают визуализировать абстрактные понятия и формулы, а также обеспечивают пошаговое усвоение алгоритмов решения задач.

Пример применения по теме "Площади четырёхугольников и треугольников"

При изучении данной темы рабочие листы могут включать в себя следующие типы заданий:

1. **Формулы площадей** — задания на соотнесение формул с соответствующими фигурами (треугольник, прямоугольник, параллелограмм, трапеция, ромб).
2. **Графические задания** — построение фигур по заданным параметрам и вычисление их площадей.
3. **Решение задач** — вычисление площадей по формулам с последующим анализом и сравнением.
4. **Задания на применение в реальной жизни** — практические задачи, например, расчёт площади земельного участка, пола комнаты и т.п.
5. **Задания с ошибками** — учащиеся должны найти и исправить ошибки в решении.

Структура рабочего листа

Рабочий лист рекомендуется структурировать следующим образом:

- **Тема и цель работы;**
- **Краткий теоретический блок (по необходимости);**
- **Инструкции к заданиям;**
- **Основные задачи (разного уровня сложности);**
- **Дополнительные задания (для продвинутых учеников);**
- **Зона для самопроверки или оценивания.**

Ожидаемые результаты

Использование рабочих листов на уроках по теме "Площади четырёхугольников и треугольников" позволяет достичь следующих результатов:

- учащиеся осваивают и прочно закрепляют формулы площадей;
- повышается уровень самостоятельной работы и мотивации;
- формируются навыки практического применения геометрии;

- облегчается оценивание знаний учителем;
- создаются условия для индивидуализации обучения.

Закключение

Таким образом, применение рабочих листов при изучении тем, связанных с вычислением площадей, способствует формированию прочных знаний и умений, развитию мыслительной активности и повышению интереса к предмету. Такой подход делает уроки геометрии более современными, деятельностными и эффективными.

Рабочий лист по геометрии: Площадь четырехугольника (8 класс)

Ф.И. учащегося: _____

Теория:

Площадь четырёхугольника – это числовая характеристика, показывающая, какую часть плоскости занимает фигура.

Формулы для площади различных четырёхугольников:

- Прямоугольник: $S = a \cdot b$
- Квадрат: $S = a^2$
- Параллелограмм: $S = a \cdot h$
- Ромб: $S = (d_1 \cdot d_2) / 2$
- Трапеция: $S = ((a + b) / 2) \cdot h$

Задания по уровням сложности:

Базовый уровень

1. Найдите площадь прямоугольника со сторонами 7 см и 9 см.
2. Площадь квадрата равна 49 см². Найдите его сторону.
3. Основание параллелограмма 10 см, высота 6 см. Найдите площадь.

Средний уровень

1. Диагонали ромба равны 12 см и 16 см. Найдите площадь ромба.
2. У трапеции основания 10 см и 6 см, высота 5 см. Найдите площадь.
3. Прямоугольник имеет площадь 96 см². Одна сторона равна 12 см. Найдите другую сторону.

☆ Повышенный уровень

1. Нарисуйте произвольный четырёхугольник, разбейте его на треугольники и найдите площадь.
2. Исследуйте: можно ли выразить площадь любого четырёхугольника через диагонали? Приведите пример.
3. Составьте задачу на нахождение площади трапеции, ромба или параллелограмма и решите её.

Дескрипторы (критерии оценивания):

- ✓ Правильно выбрана формула площади для каждого типа четырёхугольника.
- ✓ Вычисления выполнены с пояснениями и единицами измерения.
- ✓ Чертежи (если требуются) аккуратно оформлены.
- ✓ Творческие задания содержат обоснование и собственный подход.
- ✓ Ответы представлены чётко и логично.

ОҚУШЫЛАРДЫ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ САБАҚТАРЫНДА ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚҚА ЖЕТІЛДІРУ

Бұл мақала «Жаратылыстану сабақтарында оқушылардың зерттеу дағдыларын қалыптастыруда қолданылатын тиімді әдіс-тәсілдер» авторлық бағдарламасына орай әдістемелік зерттеушілік бағытта жазылған

Скакова Анара Сайлаубековна
бастауыш сынып мұғалімі
Абай облысы білім басқармасы
Семей қаласы білім бөлімінің
«№50 жалпы орта білім беретін ІТ
мектеп -лицейі» КММ

Бастауыш сыныптардағы жаратылыстану пәні – бұл табиғат құбылыстарын тануға, қоршаған ортаға деген қызығушылықты оятуға бағытталған пән ғана емес, сонымен қатар оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың негізгі құралы. Функционалдық сауаттылық – білімді тек қана теориялық деңгейде меңгеріп қоймай, оны күнделікті өмірдегі нақты жағдайларда қолдана білу қабілеті. Бастауыш мұғалімінің міндеті – осы қабілетті дамыту арқылы балаларды болашаққа дайындау. Тәжірибе арқылы оқытудың маңыздылығы да осы бағытта анық мазмұнды болып табылады. Жаратылыстану сабақтарында оқушыларды функционалдық сауаттылыққа жетілдірудің ең тиімді жолы – тәжірибелік және зерттеу жұмыстарын жүргізу. Мысалы, өсімдіктің өсуі туралы теориялық білім берудің орнына, оқушыларға өздері гүл өсіріп, оның өсу барысын бақылауды тапсыруға болады. Бұл кезде олар жарықтың, судың және жылудың өсімдікке әсерін бақылай отырып, ғылыми болжам жасауды, нәтижені тіркеуді және қорытынды шығаруды үйренеді. Бұл іс-әрекет оқушының тек жаратылыстану білімін ғана емес, сонымен қатар талдау, бақылау және логикалық ойлау қабілеттерін дамытады.

Жаратылыстану пәнін күнделікті өмірмен байланыстыру – функционалдық сауаттылықты арттырудың тағы бір маңызды құралы. Мұғалім сабақты нақты өмірлік сұрақтардан бастауы керек: «Неліктен сусын құйылған стақанның сырты терлейді?», «Күннің соңғы сәулесі неліктен қызғылт түсті болады?». Оқушылар осындай сұрақтарға жауап іздеу барысында ғылыми түсініктерді меңгеріп қана қоймай, оларды айналасындағы әлемді түсіну үшін қолданады. Бұл тәсіл оқушының танымдық белсенділігін арттырып, оны жай ғана ақпаратты тұтынушыдан зерттеушіге айналдырады[1].

Жоба жұмыстары және топтық оқыту

Жобалық жұмыстарды ұйымдастыру да оқушының функционалдық сауаттылығын дамытуға үлкен септігін тигізеді. Мысалы, «Қаламыздың экологиясы» атты жобада оқушылар топпен жұмыс істеп, қоршаған ортаны қорғау мәселесін зерттейді, шешу жолдарын ұсынады және өз жұмыстарын көпшілік алдында қорғайды. Бұл олардың білімді практикада қолдануына, командада жұмыс істеуіне, өз ойын еркін жеткізуіне және мәселелерді шешуге деген қабілеттерін жетілдіреді. Бастауыш сынып мұғалімінің міндеті – жаратылыстану сабағын тек оқулықпен шектемей, оны қызықты тәжірибелерге, зерттеу жұмыстарына және өмірлік мәселелерді шешуге бағыттау. Осылайша, мұғалім шәкірттерінің тек пән бойынша білімін ғана емес, сонымен қатар болашақта кездесетін қиындықтарға дайын, жан-жақты дамыған тұлға ретінде қалыптасуына үлкен үлес қосады. Қазіргі білім беру жүйесінің басты мақсаты – баланы тек біліммен қаруландырып қана қоймай, оны өмірде қолдана алатын, жан-жақты дамыған тұлға етіп тәрбиелеу. Осы орайда бастауыш кезеңнен бастап функционалдық сауаттылық ұғымы маңызды рөл атқарады. Бұл – оқушының алған білімін күнделікті өмірде тиімді пайдалана алуы, ойлау, талдау, шешім қабылдау қабілетін дамыту. Бастауыш сыныптарда бұл қабілеттердің негізі жаратылыстану сабақтары арқылы қалыптасады. Жаратылыстану пәні — балалардың айналадағы табиғат

пен құбылыстарды түсінуіне, зерттеу дағдыларын игеруіне, қоршаған ортаға қызығушылығын арттыруға бағытталған пән. Оқушылар тәжірибе жасау, бақылау, сұрақ қою, болжам жасау сияқты әрекеттер арқылы тек білім алып қана қоймай, ойын нақты жеткізуді, логикалық пайымдауды, қорытынды шығаруды үйренеді.

Мысалы, «Судың үш күйі» тақырыбын оқыту кезінде оқушы мұздың неге еритінін, судың бұға қалай айналатынын бақылап, өз бетінше қорытынды жасайды. Бұл — ғылымға деген алғашқы қадамы ғана емес, функционалдық сауаттылықтың қалыптасуының бір көрінісі. Функционалдық сауаттылықты дамыту үшін мұғалім:

- Тапсырмаларды өмірмен байланыстырып беруге;
- Тәжірибе, зерттеу, бақылау сияқты белсенді әдістерді қолдануға;
- Сұрақ қою мен ой қорытуға жетелейтін жұмыс түрлерін ұйымдастыруға;
- Оқушыны өз ойын дәлелдеуге, салыстыруға, түсіндіруге баулуға көңіл бөлуі қажет[2].

Сонымен қатар, оқушылар топпен жұмыс істеу арқылы пікірлесуді, жауапкершілікті сезінуді, тыңдай білуді үйренеді. Бұл да олардың функционалдық дамуына оң әсер етеді. Бастауыш сыныптағы жаратылыстану сабақтары – баланың танымдық көзқарасын кеңейтіп қана қоймай, оны функционалды тұрғыдан сауатты тұлға ретінде тәрбиелеудің алғашқы баспалдағы. Егер мұғалім оқу үдерісін дұрыс ұйымдастырып, оқушыны белсенді әрекетке жұмылдыра білсе, онда бала алған білімін өмірде қолдана алатын, ойлай алатын, шешім қабылдай алатын азамат болып қалыптасады. Бұл – заманауи білім берудің басты талабы. Бастауыш сыныптағы жаратылыстану сабақтары – баланың тек табиғат туралы білімін арттырып қоймай, танымдық көзқарасын кеңейтетін, зерттеушілік дағдыларын дамытатын маңызды білім саласы. Сонымен қатар, бұл пән – баланы функционалды тұрғыдан сауатты тұлға ретінде тәрбиелеудің алғашқы және негізгі баспалдағы[3].

Жаратылыстану сабақтарында оқушы қарапайым тәжірибелер жасап, табиғат құбылыстарын бақылап, сұрақ қойып, сол сұрақтарға логикалық жауап іздейді. Мысалы, жарық, ауа, су, жылу секілді табиғи ресурстардың адам өміріндегі рөлін зерттеу арқылы оқушы дүниені ғылыми көзқараспен танып үйренеді. Мұның барлығы оның ойлау қабілетін дамытып, болашақта туындайтын мәселелерді шешуге икемді, жасампаз тұлға қалыптастырады. Егер мұғалім оқу үдерісін дұрыс ұйымдастырып, әр оқушының жас ерекшелігін ескеріп, белсенді әрекетке тартатын әдіс-тәсілдерді қолдана білсе, сабақ нәтижелі болады. Топтық жұмыс, зерттеу тапсырмалары, тәжірибе жасау, бақылау күнделігі сияқты әрекеттер балаға өз ойын ашық жеткізуге, дәлелдеуге, бір-бірін тыңдауға, бірлесе әрекет етуге мүмкіндік береді. Бұл – қазіргі заман баласының тек білімді емес, сонымен қатар ынтымақтастыққа бейім, жауапты әрі қоғамдық өмірге икемді тұлға болып қалыптасуына жол ашады. Жаратылыстану пәні – балаларды қоршаған ортаға бейжай қарамай, экологиялық мәдениетке, табиғатқа жанашырлықпен қарауға, ғылыми ойлауға баулитын бірден-бір пән. Мысалы, «Табиғатты қорғау», «Судың ластануы», «Өсімдіктер мен жануарлар әлемі» сияқты тақырыптар арқылы балада ерте жастан жауапкершілік пен қамқорлық сезімі оянады. Жалпы алғанда, жаратылыстану сабақтары арқылы оқушылар әлемге ғылыми тұрғыдан қарауды, зерттеуді, талдауды, өз ойын дәлелдей білуді үйренеді. Егер мұғалім осы бағытты тиімді ұйымдастырып, қызығушылық тудыратын белсенді әдістерді ұтымды қолданса, оқушы алған білімін өмірде қолдануға бейімделіп, функционалды сауатты, ойлай алатын, шешім қабылдай алатын, болашаққа сеніммен қарайтын азамат болып қалыптасады. Бұл – заманауи білім берудің басты мақсаты және нәтижесі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Жаратылыстану» пәні бойынша бастауыш білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасы (1–4-сыныптар). — Астана, 2022.
2. Сейсенбаева А.Ж. «Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жолдары» // Бастауыш мектеп, №4, 2023. – Б. 15–18.
3. ҚР Президенті жанындағы Ұлттық білім академиясы. «Функционалдық сауаттылықты дамыту тұжырымдамасы», 2023 ж.

МЕКТЕПТЕ ОҚУШЫЛАРҒА БАСКЕТБОЛ СПОРТТЫҚ ОЙЫНЫН ҮЙРЕТУДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

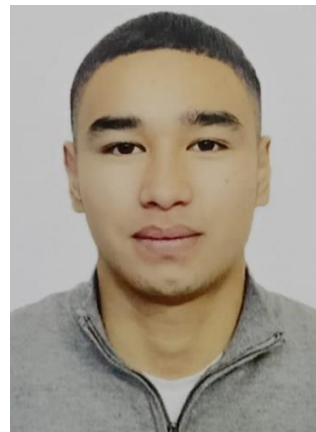
Әмет Ғалбиат Рүстемұлы

дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

Абай облысы білім басқармасы

Жаңасемей ауданы білім бөлімінің

«Жарқын жалпы орта білім беретін мектебі» КММ

Спорт – оқушының дене тәрбиесін жетілдірумен қатар, оның мінез-құлқын, тәртібін, ерік-жігерін қалыптастыруға ықпал ететін маңызды құрал. Мектептегі дене шынықтыру пәнінің маңызды бағыттарының бірі – ұжымдық ойын түрлерін меңгерту. Соның ішінде баскетбол — тек қозғалыс дағдыларын ғана емес, ойлау, шапшаң шешім қабылдау, ұжыммен әрекеттесу қабілетін дамытатын күрделі де қызықты ойын. Мектепте баскетбол үйретудің өзіндік ерекшеліктері бар, өйткені бұл тек спорттық дағдыларды дамыту ғана емес, сонымен қатар баланың жеке тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруға бағытталған кешенді процесс.

Жаңартылған оқу бағдарламасы оқушылардың қимыл-қозғалыс сауаттылығын, соның ішінде баскетбол элементтерін меңгеруді нақтылай түседі [1].

Жасы мен даму ерекшеліктерін ескеру

Баскетбол үйрету процесінде оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеру маңызды. Мысалы, бастауыш сынып оқушыларына күрделі техникалық элементтерді бірден үйретпей, ойын арқылы қозғалыс дағдыларын, координацияны және допты сезінуді дамытуға баса назар аудару керек. Жоғары сынып оқушыларына тактикалық ойындарды, стратегияларды және командалық жұмысты үйретуге болады.

- Бастауыш сыныптар (7-10 жас): Қарапайым ойындар, допты дұрыс ұстау, лақтыру және қабылдау, қысқа пас беру.
- Орта сыныптар (11-14 жас): Дриблинг, пас беру түрлері, екі сатылы секіріспен лақтыру (lay-up), қорғаныс және шабуылдағы қарапайым тактикалар.
- Жоғары сыныптар (15-17 жас): Командалық стратегиялар, күрделі техникалық элементтер, ойынды талдау, физикалық дайындықты арттыру[2].

Қауіпсіздік және жарақаттанудың алдын алу

Мектеп жағдайында спорттық жаттығулар кезінде қауіпсіздікке ерекше мән беру қажет. Жаттығу басталар алдында міндетті түрде жылыну-разминка және созылу-стретчинг жаттығуларын жасау керек. Қажетті спорттық құрал-жабдықтардың, мысалы, қорғаныс маталары (наколенники, налокотники) болуын қадағалау маңызды.

Тұлғалық қасиеттерді дамыту

Баскетбол – командалық ойын, сондықтан ол баланың бойында көптеген маңызды қасиеттерді қалыптастыруға көмектеседі. Командалық рух, оқушылар бір-біріне қолдау көрсетуді, ортақ мақсатқа жету үшін бірге жұмыс істеуді үйренеді. Жауапкершілік, әр ойыншының команда алдындағы өз жауапкершілігі болады. Бұл сезім олардың күнделікті өмірде де жауапкершілікті болуына ықпал етеді. Тәртіп - жаттықтырушының нұсқауларын тыңдау, ережелерді сақтау, жеңілісті қабылдау – бұл қасиеттер баланың тәртіпті болуына үйретеді. Көшбасшылық қабілеттер. Кейбір оқушылар ойын барысында команданы басқару, шешім қабылдау арқылы көшбасшылық қасиеттерін көрсетеді.

Мектепте баскетбол үйрету барысында заманауи технологияларды қолдануға болады. Мысалы, смартфондарға арналған арнайы бағдарламалар арқылы оқушылардың доп лақтыру техникасын жазып алып, қателіктерін бірге талдауға болады. Осылайша, оқу процесі қызықты әрі тиімді болады. Мектепте баскетбол үйрету – тек техникалық дағдыларды үйрету емес, бұл оқушының дене бітімін шыңдауға, тұлғалық қасиеттерін дамытуға және командалық жұмысқа баулуға бағытталған бірегей процесс. Баскетболдың мектептегі тәрбиелік маңызы зор. Баскетбол – командалық ойын. Оқушылар доппен ойнай отырып, тек техника үйреніп қоймайды, бір-біріне көмектесуге, жауапкершілікке, тәртіпке, сондай-ақ

жеңіске ұмтылуға дағдыланады. Бұл — баланың тұлғалық дамуына әсер ететін маңызды факторлар. Ұжыммен бірге жұмыс істеу, тактикалық ойлау, ойын ережесін сақтау — оқушының жан-жақты дамуына жол ашады. Мектептегі баскетбол үйретудің өзіндік ерекшеліктеріне қайта оралсақ, біріншіден, бастауыш сыныптарда ойын элементтері қарапайым, қызықты формада, жарыс түрінде беріледі. Мысалы, допты белгілі қашықтыққа дейін алып жүру, нысанаға дәл түсіру сияқты тапсырмалар арқылы негізгі қозғалыс дағдылары қалыптасады.

Баскетбол арқылы оқушылардың ұжымда әрекет ету қабілеті мен жауапкершілігі қалыптасады [3].

Орта буын оқушыларына келгенде, негізгі техника мен тактикалық тәсілдер – пас беру, допты алып жүру, лақтыру, қорғану және шабуыл жасау үйретіле бастайды. Бұл жерде оқушылардың физикалық мүмкіндігімен қатар, ойын логикасын түсінуі маңызды рөл атқарады. Ойын кезінде қозғалыс белсенділігі мен ойлау қабілеті қатар дамиды, бұл – баланың жан-жақты өсіп-жетілуіне әсер етеді [4].

Жоғары сынып оқушыларымен жаттығулар күрделеніп, жарыс элементтері мен нақты ойын стратегиялары игертіледі. Мұнда мұғалімнің міндеті – әр оқушының мүмкіндігіне қарай қолдау көрсетіп, командалық рухты дамыту.

Мұғалімнің психологиялық қолдауы мен дұрыс ұйымдастырылған ойын процесі оқушының спортқа қызығушылығын арттырады [5].

Мектепте баскетбол үйрету – бұл тек оқушылардың физикалық дамуын қамтамасыз ету ғана емес, сонымен қатар олардың тұлғалық, тәрбиелік және психологиялық тұрғыдан жетілуіне ықпал ететін кешенді үдеріс. Баскетбол – қозғалыс белсенділігін арттыратын, үйлесімді қимыл-қозғалысты дамытатын және төзімділікті күшейтетін спорт түрі. Оқушылар алаңда жүгіріп, секіріп, түрлі техникалық әдістерді меңгере отырып, жалпы физикалық дайындығын жетілдіреді. Сонымен қатар, денсаулықты нығайту, дұрыс қалыптасу мен икемділік сияқты маңызды қасиеттер де осы ойын арқылы дамиды. Осы тұрғыда, баскетбол сабағын дұрыс әрі жүйелі ұйымдастыру – дене тәрбиесінің сапалы және мағыналы болуына тікелей әсер етеді. Сабақ мазмұны жас ерекшеліктеріне, оқушылардың дайындық деңгейіне және қызығушылықтарына сәйкес жоспарлануы тиіс. Әдістемелік тұрғыдан дұрыс ұйымдастырылған жаттығулар мен ойын элементтері арқылы балалардың спортқа деген қызығушылығы оянып, салауатты өмір салтына деген көзқарасы қалыптасады. Сонымен қатар, мұғалім мен оқушы арасындағы өзара сенім мен серіктестікке негізделген қарым-қатынас – баскетбол үйрету барысындағы ең маңызды факторлардың бірі. Мұғалім – тек жаттықтырушы ғана емес, оқушының жан дүниесін түсінетін, оның жеке ерекшеліктеріне мән беретін бағыттаушы тұлға. Оқушы өзіне сеніп тапсырылған рөлді орындап, жетістікке жеткен сайын ішкі мотивациясы артып, өз күшіне деген сенімі нығаяды. Бұл – тәрбиелік мәні зор жетістік. Мектептегі баскетбол сабағы – оқушының жан-жақты дамуына бағытталған тиімді құрал. Ол тек дене дамуына ғана емес, мінез-құлық, жауапкершілік, қарым-қатынас, тұлғалық өсу сынды маңызды бағыттарды да қамтиды. Сондықтан да бұл үдерісті дұрыс жолға қою – ұстаздың кәсіби шеберлігі мен ынтасына тікелей байланысты..

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

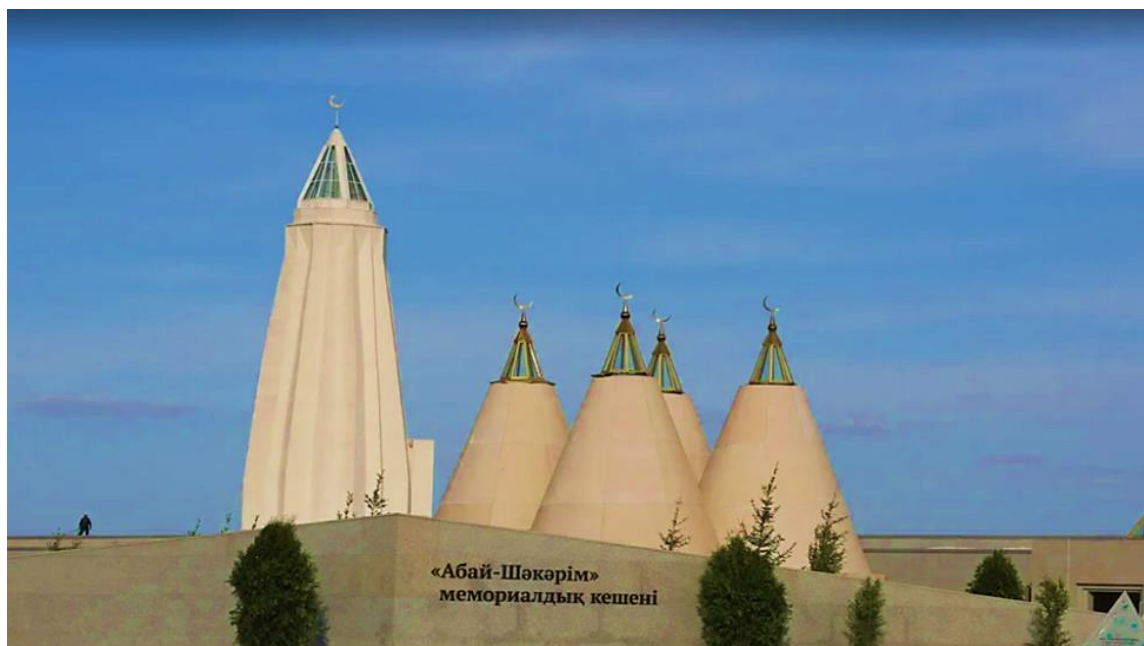
1. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. Дене шынықтыру пәні бойынша жаңартылған оқу бағдарламасы (1–11 сынып). – Астана, 2022.
2. Баймұхамедов Т.С. Оқытудың тиімді әдіс-тәсілдері. – Алматы: Дарын, 2019.
3. Сартаев Қ., Ахметов Ш. Дене тәрбиесі және спорт теориясы. – Алматы: Білім, 2020.
4. Қозыбаев Б.Қ. Мектеп оқушыларына баскетбол үйретудің әдістемесі // «Дене тәрбиесі және спорт» журналы, №3, 2023. – Б. 15–19.
5. Юнес А.Ф. Баскетбол негіздері мен оқу жаттығулары. – Алматы: Рауан, 2021.
6. ҚР БҒМ жанындағы «Ұлттық білім академиясы». Орта білім мазмұнын жаңарту аясында дене шынықтыру пәнін оқыту әдістемесі, әдістемелік құрал. – Астана, 2022.

АБАЙДЫҢ ҚАРА СӨЗДЕРІ

ОН ҮШІНШІ СӨЗ

Иман деген - алла табарака уа тағаланың шәриксиз, ғайыпсыз бірлігіне, барлығына уа әр түрлі бізге пайғамбарымыз саллалаһу ғалайһи уәссәлләм арқылы жіберген жарлығына, білдіргеніне мойын ұсынып, инанмақ. Енді бұл иман дерлік инануға екі түрлі нәрсе керек. Әуелі - не нәрсеге иман келтірсе, соның хақтығына ақылы бірлән дәлел жүргізерлік болып, ақылы дәлел - испат қыларға жараса, мұны якини иман десе керек. Екіншісі - кітаптан оқу бірлән яки молдалардан есту бірлән иман келтіріп, сол иман келтірген нәрсесіне соншалық берік боларға керек. Біреу өлтіремін деп қорқытса да, мың кісі мың түрлі іс көрсетсе де, соған айнып, көңілі қозғалмастай берік болу керек. Бұл иманды иман таклиди дейміз.

Енді мұндай иман сақтауға қорықпас жүрек, айнымас көңіл, босанбас буын керек екен. Якини иманы бар деуге ғылымы жоқ, таклиди иманы бар деуге беріктігі жоқ, я алдағанға, я азғырғанға, я бір пайдаланғанға қарап, ақты қара деп, я қараны ақ деп, өтірікті шын деп ант ететұғын кісіні не дейміз? Құдай тағала өзі сақтасын. Әрнешік білмек керек, жоғарғы жазылмыш екі түрліден басқа иман жоқ. Иманға қарсы келерлік орында ешбір пенде құдай тағала кеңшілігімен кешеді дағы демесін, оның үшін құдай тағаланың ғафуына яки пайғамбарымыздың шафағатына да сыймайды, мүмкін де емес. «Қылыш үстінде серт жоқ» деген, «құдай тағаланың кешпес күнәсі жоқ» деген жалған мақалды қуат көрген мұндай пенденің жүзі құрысын.

Ескерту: Журналда жарияланған материалдарды басқа жаққа сілтемесіз көшіріп салуға болмайды.

Материалы, опубликованные в журнале, нельзя размещать в других источниках без указания ссылки.

Materials published in the journal may not be reposted elsewhere without proper citation.